

Messze ring...

**Csak rossz és egyre rosszabb,
Nikkelszamovár repül
Fejünk fölött és megint.
S míg mindenki egyre koslat,
S merész tervekbe merül.
Egyre poshad, messze ring
A jövő, a valóság.**

Molnár Krisztina Rita: Megint. És, 2016. május 13.

Gazdasági és politikai folyamatok Magyarországon

2016. II. negyedév

Készítette: Petschnig Mária Zita és Kéri László

Budapest, 2016. július 11.

Tartalom

I. Kormányzati lépések 2016 késő tavaszán.....	3
1. Megháttrálások.....	3
2. A kormányzat nyomulása.....	6
II. Gazdasági folyamatok.....	20
1. Gazdasági növekedés.....	20
2. A 2017-es költségvetés.....	25
2.1. <i>Átláthatóság, elemezhetőség</i>	25
2.2. <i>Kockázatok és kivédésük</i>	26
2.3. <i>A növekedési pálya, amire a költségvetés épül</i>	27
2.4. <i>A 2017. évi fiskális lazítás tényei</i>	29
2.5. <i>Az állami szerepvállalás erősödése</i>	31
2.6. <i>A bevételekről</i>	32
2.7. <i>Preferenciák és diszpreferenciák a kiadások körében</i>	33
3. Az MKB államosításának és privatizálásának rejtélyei.....	35
4. Bevásárlás az Erste Bank Hungary Zrt-be.....	40
5. Az MNB alapítványainak (Pallas Athéné) felfeslése.....	41
6. A Spéder Zoltán elleni hadjárat.....	47
7. Fejlemények Paks II. beruházás körül.....	55
III. Átellenben.....	57
1. Tüntető, tiltakozók, elégedetlenek.....	52
2. Pártok.....	60
2.1. <i>A Jobbik</i>	60
2.2. <i>Szocialista útkeresések</i>	62
IV. Zárszó és néhány általános következtetés.....	66

I. Kormányzati lépések 2016 későtavasán

2016 márciusától a júniusi foci EB - mindenféle figyelmet lekötő - napjaiig a harmadik Orbán-kormány meglehetősen érdekes pályarajzolatú tevékenységi köröket produkált. Voltak területek, amelyeken olyan váratlan hátraarcot produkáltak, hogy még a legelkötelezettebb hívek sem tudták a lépések igazi magyarázatát. S voltak olyan eltökélten offenzív döntési sorozatok, amelyek mögött még a legközvetlenebb hétköznapi racionalitás sem szolgálhatott kellően elfogadható indokokkal a kitartásra. A későbbiekben igyekszünk mind a két végletre elegendő példával szolgálni, sőt, némelyik lépés-sorozatot majd az esettanulmányok alaposágával is körbe fogjuk járni. Előljáróban - már csak a mögöttünk hagyott negyedév meglepő tarkaságát illusztrálандóan is - futólag felsoroljuk a legemlékezetesebb meghátrálások és a legeltökéltebb erősködések tételeit.

1. Meghátrálások

Meghátrált a kormány a vasárnapi boltbezárások ügyében. Még hozzá egyik napról a másikra, ami több mint mellbevágó meglepetés volt. Főleg ahhoz képest, hogy több mint egy éven keresztül vita és habozás nélkül vetették el a bezárással szembeni összes gazdasági, szociális, néplélektani és egyéb érvet. Április első napjaiban még meglehetősen nagy garral védték a védhetlent és bizonygatták az egy évvel korábban bevezetett tilalom áldásos hatásait. Majd április 9-én, pénteken már sejteni engedték a nagyszabású visszavonulási szándékot. S tényleg: hétfőn a parlamentben Rogán Antal betérjesztette a törvénymódosítást, amit másnap, kedden (április 12-én) már meg is szavaztak. A váratlan lépés egyik lehetséges magyarázataként talán azt érdemes szóba hozni, hogy megelőzően - februárban/márciusban - már csak egyre szélesebb körökben tovaggyűrűző belpolitikai botrány segítségével lehetett újtját állni a szocialisták népszavazási kezdeményezéseinek e témában. Az akadályoztatást elítélő kúriai döntés után pedig azt lehetett sejteni, hogy a szocialista népszavazási kezdeményezés váratlanul sikeres akcióvá is szélesedhet. (Ennek részleteiről a megelőző összegzőben alaposan beszámoltunk.)

Feltehető, hogy az agytrösztökben felülkerekedett az a nézet, miszerint még mindig az a kisebb presztízsveszteség, ha visszacsinálják az egészet, semmint szembe nézzenek az ellenfelek népszavazási kezdeményezései nyomán előállható kockázatokkal. Amilyen nevetséges, hajánál fogva előrángatott érveléssel vezették be e tilalmat egykoron, ugyanolyan

szánalmassá sikeredett a visszavonást magyarázó kormányzati zavarodottság is. Ahány emberük megszólalt, annyiféle érvelési móddal találkozhatott a közönség. A hivatalos média pedig megpróbált politikai hasznot csiholni a kapitális tévedésből - mondván, hogy nincs még egy ennyire érzékeny és demokratikus hatalom, amely ily' mértékben nyitott lenne a lakossági érzelmekre. (Ha tényleg az lett volna, akkor már másfél évvel ezelőtt, az ötlet felvetődését követő általános népharag moráját is meghallhatták volna...) Normális körülmények között talán egyetlen kormány sem úszhatna meg ilyen könnyen egy ekkora méretű kapitális tévedést. A korabeli sajtóban ugyan számos elemzést, alapos számítást lehetett olvasni az egy év alatt elszenvedett károk méreteiről: a kereskedelmi szférában pl. 1500 vállalkozás ment tönkre, a szektor foglalkoztatottsági adatai szerint tízezres nagyságrendben csökkent a munkaerő. Ráadásul az újbóli vasárnapi túlmunka kifizetésének feltételei inkább csak romlottak, semmint javultak volna. Mindezek jelentőségét elnyomta a párhuzamosan megkezdett másik, a kormány által útjára indított kvóta-népszavazási kampány zaja. (Ez utóbbi részleteiről majd később számolunk be.) A tanulság több mint elgondolkodtató. A hat éves Fidesz-kormányzás egyik legszembetűnőbb politikai veresége úgy következett be 2016 áprilisában, hogy a következményei szinte semmiféle komolyabb hatással nem jártak a hazai közvéleményben. Ki érti ezt?

Fontosabb írások a vasárnapi bezárás eltörléséről:

- Már szombaton eldőlt a boltzár feloldása. Figyelő, ápr. 14.
- Orbánék hátraarca. Nsz. ápr. 12.
- Az agresszió ára. MnCs. ápr.14.
- Vasárnapi nyitás. 168 óra, ápr.14.
- A nép szava. vasárnapi boltzár: élt egy évet. HVG. ápr. 16.
- Adásszünet. Figyelő, ápr. 21.
- Második csapás. mennyit és mennyiért dolgoznak az eladók a boltzár feloldása után? MnCs. ápr. 21.

Meghátrálni látszott a kormány a KLIK kapcsán is. Az év elején a kormányfő még nagyon határozottan állt ki a százazreket felháborító, kártékony centralizáció szimbolikus intézmény mellett, ám a folyamatos pedagógus-demonstrációkat megtapasztalva kénytelen volt legalább a megszüntetését megígérni. A március 15-ei, meglepően nagy tömegeket megmozdító pedagógus-demonstráció után Rétvári államtitkár már beígérte a KLIK megszüntetését, igaz, két héttel később Lázár János nem akart hallani róla. Az áprilisi sztrájk előtt a kormányzati tárgyaló fél - Palkovics államtitkár - kész tényként közölte az egységes központnak 60 regionális/decentralizált alközponttá történő átalakítását - július elsejétől. A későbbiekben úgy

tűnik, hogy ez lehetett a végső megoldás, mert június 11-én már szintén ő körvonalazta a végül is 58 regionális központtá való átformálódást, s az eredeti KLIK-nek valamiféle koordinációs/stratégiai döntés-előkészítő központtá való visszafejlesztését. A tüntető, ellenálló, kritizáló pedagógus-mozgalmat a fenntartó önkormányzatok pénzügyi és szervezeti önállósága érdekelte, s ehhez képest a KLIK formális átalakításától távolról sem lettek elragadtatva. 2016 júliusában mindössze annyit mondhatunk, hogy az éveken át erőltetett centralizáció csúcshintézménye, szimbóluma le lett döntve, de az utána működő világról ma még kevéssé lehet világos képünk.

Meghátrált a kormány a sokáig halogatott, olykor a szemfényvesztés határát is súroló bérfelvezetések elutasításának kérdésében is. Sőt, amikor végre legalább a hosszabb időre széthúzott béremeléseket megígérték, akkor már mindenféle propagandisztikus nyomással szerették volna mindezt a kormányzat saját elhatározásából fakadó, önzetlen ajándékának feltüntetni.

S meghátrált a kormányzat - de, legalább is Lázár János, személyesen - az eredetileg januárban meghirdetett nagyszabású bürokrácia-leépítési programban. Az év legelején még százas nagyságrendű intézmény heteken belüli megszüntetéséről volt szó. Ezek után hihetetlen kapkodás, bizonytalanság és lobbiharc vette kezdetét az érintettek soraiban. Első lépésben február 10-re tolták ki a végső döntési határidőt, s a lassanként pontosított, határozat-tervezetekben is konkretizált elképzelések összesen 73 - megszüntetendő - intézményt neveztek meg. Az igazán, de most aztán tényleg igazán legutolsó határidő először áprilusra, majd májusra tolodott. Később, egészen júniusig eltartottak a színpalak mögötti tárcavédelmi küzdelmek, végül az egész leépítés végrehajtásának őszre került a határideje. Időközben az is kiderült, hogy néhány - olykor sok ezer embert foglalkoztató - szervezetnek legfeljebb csak formailag kell aggódnia, mert maga az intézmény szervezeti önállósága ugyan megszűnik, de az egység beleolvad majd valamely nagy minisztérium - amúgy is átláthatatlanul tagolt - világába. Mindenesetre a közben megszületett jövő évi költségvetési előírásokból annyi mindenesetre kihámozható, hogy e beolvadások után az érintett utódszervezeteknek nagyjából 20 %-kal csökkentett bérkeretekkel kell számolniuk. Valami leépítés tehát lesz, de a legtöbb intézményben azzal nyugtatták meg az ott dolgozókat, hogy mindezt úgy oldják meg, hogy a nyugdíjba menők és a tartósan betegszabadságon lévők helyére nem vesznek fel újabbakat. Nehéz dolog a bürokrácia elleni küzdelem... Főleg akkor, ha magát a harcot is bürokraták folytatják. Bürokraták ellen...

Irodalom:

- Háttérintézmények átalakítása. Kiszervezem, beszervezem. HVG. ápr. 9.
- Jön a Nagy Állami Leépítés. Figyelő. máj. 12.
- Csak nem csökkenő bürokrácia. NSz. jún. 18.

A legmeglepőbb és legnagyobb közéleti izgalmat azonban egy meglehetősen váratlan hátraarc váltotta ki. Ha egy tájékozatlan külföldi mondjuk június 5-15. között tévedt Magyarországra, meglepve tapasztalhatta, hogy az újságstandokon valamennyi hetilap címlapjáról Spéder Zoltán egészséges és jócskán kerek arcú néz vissza rá. Nem kétséges, ő lehet Magyarország legfontosabb személyisége. Megkérdezi tehát magyarországi ismerőseit: ki ez a kivételesen jelentős személyiség? S a meglepettsége még nagyobb lesz, mert száz megkérdezett közül kb. 95 csak a vállát vonogatta, mondván, hogy fogalma sincs róla... Pedig a Spéder-csoportnak a hazai pénzügyi/média-és más kulcsszektorokban éveken keresztül kivételesen kedvezményezett pozíciója volt, és a bennfentes körök az új, feltörekvő Fidesz-korosztály legerőteljesebb alakzatának tartották ezt a hálózatot. Legfeljebb minderről a külső, társadalmi nyilvánosság előtt nagyon keveseknek lehetett fogalma. Aki tudta, az is csak annyit tudhatott, hogy ez az alakzat a lehető legszorosabb szálakon kapcsolódik a legeslegfelső Fidesz vezetői köreihez. Ez a helyzet úgyszólván egyik hétről a másikra változott át az „elsőszámú közellenségnek” kijáró üldözötti szerepkörre.

Ez a fordulat olyannyira jelentős, és olyan erővel hatja át a hazai gazdasági/társadalmi kapcsolati tőkék legfontosabb csomópontjait, hogy az esetről a gazdasági folyamatokat elemző részben külön alfejezet keretei között fogunk megemlékezni.

2. A kormányzat nyomulása

A kormányzati aktivitás másik pólusán sokkal inkább a vasfegyelemmel kikényszerített következetességet csodálhatjuk meg. Erre az eltökéltségre is számos példát idézhetnénk, ebben az összefoglalóban helyütt öt olyan esettel foglalatostkodunk behatóbban, amelyről azt gyanítjuk, hogy a későbbiekben bármelyikből lehetnek további, netán még jelentősebb konfliktusok, igen kellemetlen következmények is.

- a. Már korábbi beszámolónkban is bőszéggel írtunk arról, hogy a hazai média az idei év elején végre felébredt és korábban nem tapasztalt alapossággal kezdte feszegetni a

sportcélú pénzek, ellenőrizhetetlen százmilliárdok osztogatásának 2010 után kialakult mechanizmusait. A sok-sok leleplező riport, politikai vád és alapos gyanú folyamatos szellőztetése után azt hittük, hogy ezután a kormányzat majd óvatosabban jár el az ilyen kérdésekben. Hát nem így történt. A májusban megismert jövő évi költségvetési irányszámok szerint 2017-ben minden korábbihoz képest nagyobb összegeket fognak sportcélokra fordítani. Jövőre összesen 223 milliárd forintot, amely összeg felülmúlja a 2010 utáni évek bármelyikének hasonló célú támogatásait. Ezzel a 2010 utáni évek során a sporttámogatások költségvetésből eredő forrása már az ezermilliárdot is meghaladta. Nincs terünk arra, hogy e megdöbbentő méretű költségek mellett és elleni érveket végigvegyük. Mindezt a legutóbbi összegzőnkben amúgy is megtettük.

Ezúttal meglepődnék annak a felemlítésével, hogy a legnagyobb probléma az ilyen célú összegek menet közbeni felhasználásának az ellenőrizhetetlenségéből adódik. S a források megemelésével a helyzet semmivel sem lesz áttekinthetőbb, sem pedig ellenőrizhetőbb. Korábban is úgy véltük, hogy e horribilis összegek szétterülése hasonlatos szerkezetet mutat a Fidesz-kormányzás éveitől kezdve kialakult/kialakított „újraelosztási központok” működésével, s leginkább a közelálló klientúra állami eszközökből való kistafirozásnak nem is annyira titkolt módszeréről van itt szó. Ebbéli gyanúkat a jövőre nézve még inkább megerősíti az a tény, hogy a jövő évi 223 milliárdból 36 md a Nemzeti Olimpiai Központ-fantázianevet viselő, meglehetősen nehezen definiálható „intézmény” kezébe fog kerülni... Időközben arra is mindinkább fény derült, hogy az egyébként is vérforralóan magas és nyíltan napi politikai kötődésekkel megterhelt labdarúgó klubok támogatása mögött a legújabb hazai nagyburzsoázia rafinált kistafirozása intézményesült. Nem bonyolódva bele a részletekbe, a lényege ennek az, hogy akik hajlandók milliárdokkal támogatni ezt vagy azt a klubot, azok számíthatnak a sokmilliárdos állami megrendelésekre is. S fordítva is igaz: azok kaphatják a legmagasabb összegű állami megrendeléseket, akik hajlandók tartósan a nevükre venni egy-egy arra érdemes klub támogatását.¹

Szintén ugyanezen alponthoz tartozó meglepetésként került a Népszabadság címlapjára a június legutolsó napján a hír, miszerint: „*Mire elrajtol a budapesti úszó vb, elúszik közel százmilliárd* „.² A magunk részéről nem tartozunk a nagyon meglepettek sorába. Mi már akkor is ennyivel számoltunk, amikor Gyárfás Tamás -

---

¹ Ennek a fura „szövetségnek „a mechanizmusát nagyon érzékletesen írja meg a Magyar Narancs e tárgybeli tényfeltáró írása: *Ki nem hagyott ziccereket. Támogasd a focit, lesz megrendelésed.* MNCs. ápr. 21.

² Úsznak a pénzben. Népszabadság, 2016.jún. 30.

mint a legilletékesebb megszólaló - egy évvel ezelőtt azt mondta, hogy az úszó VB 25 md forintba kerül majd. Legfeljebb azt hittük, hogy a százmilliárdos határt közvetlenül a VB megtartása körüli kegyelmi pillanatokban fogják majd bevallani. Most is csak azért vagyunk tanácstalanok, mert a tényleges, végső költségeket ezek után már meg sem merjük saccolni. Egy év még ugyanis hátra van... Szóval, vicc ez az egész - mondanánk, íránk az eddigi előzmények ismeretében, ha közben nem egy olyan országban kellene élnünk, ahol a legfontosabb alrendszerek egyre súlyosabb forráshiányokkal küzdenek, ahol alig múlik most már hónap el anélkül, hogy a tehetetlenség, a reménytelenség és a kilátástalanság ne vinne ezeket a köztterekre - tiltakozni az elviselhetetlen állapotok ellen.³

- b. *Eltökélt és következetesen segítő szándékú volt ezen a tavaszon a kormány az eredetileg kereskedelmi karakterű - magyarán, piacról megélt - TV 2 állami/kormányzati szócsové történő átalakításában.* Olyannyira segítő szándékúnak tűnt, mintha ezen a tavaszon ez lett volna az egyik legfontosabb, elérendő kormányzati cél. A nyár elejéhez érve azonban be kellett látnunk, hogy a tévé körüli páratlan pénzügyi, személyzeti és műsorpolitikai aktivitásnak sokkal, de sokkal szélesebb keretek között keresendőek a magyarázatai.

Az előzményeket a legutolsó összefoglalónkban bőséggel ismertettük, ezért most a Tv2 sorsának csak az április utáni fordulóit tartanánk megemléztetőnek. Sokkal fontosabb talán ama médiapolitikai környezet bemutatása, amelyben ezt a radikális áttérrelést megoldhatónak vélték.⁴ (Ezt a meglehetősen látványos Tv2-einstandot a maga megfelelő helyén később még értelmezhetjük.) Ezen a tavaszon ugyanis a lehető legtágabban felfogott médiavilág EGÉSZÉBEN is olyan jellegű változások zajlottak, amelyek mögött minden esetben ott láthattuk a hatékony kormányzati aktivitás jeleit. Szinte minden fronton támadásba lendültek. E látványos átalakítási törekvések egyszerre két fontos célnak is igyekeztek megfelelni.

---

³ A stadionépítések és a legnagyobb állami megrendelések között nyilvánvaló összefüggést az Átlátszó.hu egy cikksorozatban tételesen is igazolja: <https://atlatszo.hu/2016/06/30/stadionlaz-3-resz-minden-ut-felcsutrazet-a-stadionepito-cegek-toplistaja/>

⁴ A Tv 2 szakmai lezúllását, a pillanatnyi politikai küzdelmekben történő alpári bevetését, s a közbeni nyílt kormányzati finanszírozás részleteit a korabeli sajtó napra készen kommentálta. Néhány fontosabb írás ez ügyben: *Arcvesztések. A tv 2 elfoglalása.* HVG. ápr.16. *Bank.* 2. Nsz. május 10. (Ez az írás hét lépésben tárja fel a folyamatos kormányzati finanszírozás trükkjeit.) *Állami pénzből csinálják a műsort.* Nsz. május 10.

Egyrészt - egy év után - nyilvánvalóvá vált, hogy Simicska szerepe ebből a szegmensből korántsem olyan könnyen törölhető, mint ahogyan ezt az állami hirdetések radikális átterelése révén megoldhatónak vélték. Bele kell törődni, hogy SL továbbra is meghatározó és leginkább súlyponti szereplő lesz, mert Lajosunk ugyan az április utáni időkben két lényeges portfóliójától is megszabadult, de megmaradt médiabirodalma továbbra is hatékony felületen működik. A részletek megérnek egy hosszabb bekezdést. Áprilisban kiderült, hogy az eddig ingyenesen terjesztett *Metropol*-újságnak nemcsak a megszokott állami hirdetői tűnnek el, de a legfontosabb terjesztési felületeken is vereséget szenved az újonnan alapított *Lokál*-nevű lappal szemben. Ez utóbbit egyértelműen a Habony-csoport produktumának lehet tekinteni; az újság pillanatokon belül átvette a terjesztési monopóliumokat a MÁV, a Volán, valamint a BKV területein. Simicskáék egy ideig még kivártak, ám júniusban pillanatok alatt felszámolták a veszteségesbe forduló *Metropol* kiadását. Érthető okokból, hiszen ekkorra már a *Lokál* megszerzett magának csaknem másfél milliárdnyi állami hirdetést. (Naná...MVM, Szerencsejáték Zrt, s a többi nagy hirdető állami parancsra egy pillanat alatt váltani tudott. S hogy a szóban forgó nagyságrendekről némi fogalmunk legyen: az előző évben még ez az ingyen terjesztett újság 7 milliárdos bevétel mellett csaknem félmilliárdos, tisztán felvehető osztalékot is termelt Simicskáéknak.)⁵

Némileg hasonló okokból volt kénytelen SL megszabadulni az ország leghallgatottabb és legnagyobb bevételt produkáló kereskedelmi rádiójától, a Class FM-től is. Május végén nagy hirtelen eladta azt a rádiót, ami az előző évben még 1.3 milliárdos tiszta nyereséget termelt, s amelynek átlagosan 2.8 milliós hallgatottsága volt. De a koncessziója november végén lejár, s szinte bizonyos volt, hogy Simicska pozícióját nem fogják újabb öt évre meghosszabbítani. A vevő formálisan az az amerikai tulajdonos lett, akitől még 2009-ben egészen galád eszközökkel (mondjuk így: fű alatti, szocialista és Fideszes közös alkuval, a Bajnai-kormány háta mögött...) megszerezték az egykori Slágerrádiót. Mindebből a szakmai hozzáértők arra következtettek, hogy e rádió sorsának alakulásában, a későbbiekben még várható néhány meglepetés.⁶

---

⁵ A részletekről lásd: *Simicska megint veszített*. Nsz. ápr. 23. *Drága Lokál*. Nsz. május 12. *Habonynak osztottak lapot*. Nsz. jún. 7. *Simicska föladta tömegmédiáját*. Nsz. jún. 14.

⁶ *Amerika visszainteget*. Nsz. máj. 24.

Számos hasonló lépés történt a hirdetőcégek piacán is, ennek részleteibe ezúttal nem merülnék el. Május utolsó napjáig a hazai cégek kötelesek benyújtani előző évi gazdálkodásuk adatait, a sajtó azonnal le is csapott e lehetőségre, és pillanatokon belül összehasonlító táblázatok jelentek meg arra nézve: hogyan alakult a Simicska-féle médiabirodalom 2015-ös bevételei. S az pedig legalább annyira érdekesnek tűnt, hogy e bevételeket párhuzamba állítsák a Habony Árpádhoz köthető médiumok gazdasági eredményeivel. Nos, a Népszabadság számításai szerint SL hat legfontosabb médiacégének bevételei 2015-ben 22 md körüli összeget tettek ki, ez kevesebb, mint a fele annak, amit a 2010-2014 közötti években - évente - realizáltak. A nyereség ezúttal 1.3 md, ami szintén töredéke a korábbi évekének. (A Figyelő azt számolta ki, hogy 2010-2015 között SL a médiacégeiből kb. 60 md osztalékot vehetett ki.) A Habonyhoz köthető, kormányzati médiumok 2015-ben mintegy 26 md bevételre tettek szert, tehát már jóval többre, mint SL cégei. Ám a veszteségük több mint 6 md volt, vagyis a megmaradt SL-birodalom a kisebb bevétellel is még sokkal hatékonyabb, mint az új kormányzati kulcsfigura média-birodalma. Erre mondják a Simicska közelében dolgozók, hogy egy dolog megszerezni az államtól a támogatást, s egy másik dolog a média-konglomerátumot szakszerűen és eredményesen működtetni.⁷ Igaz, mindez aligha fogja zavarni Habony aktivitását, mert a legnagyobb állami cégektől hozzájuk áramló milliárdok okán bármekkora veszteséget könnyedén el tudnak viselni.⁸ A kormányzati média-aktivitás mindenekelőtt abban tudott jeleskedni, hogy a pénzeket sikeresen terelték át a Rogán/Habony/Vajna-csoportosulás világába.

Egy hosszabb mondat erejéig érdemes azt is jelezni, hogy a habonyi fordulat korántsem merül ki a már meglévő médiumok kisajátításban. A legszembetűnőbb újdonsága az, ahogyan berobbant az internetes világba is. Nemcsak az elhíresült 888.hu, hanem a bulvárban meglehetősen nagy tapasztalatokkal felvértezett Ómolnár révén a Ripost.hu., valamint a Faktor.hu, és az idén tavasszal sok egyéb okból emlegetett Vs.hu is a kormányzati politika vonzáskörében virágzott ki.⁹ S ha még mindehhez hozzávesszük az Origo.hu átvételét, valamint az Index körüli csatározások mostanra még nem lezáruló mozgásait, akkor nagyon is markánsan válik láthatóvá a

---

⁷ Az több mint bájos, amikor Simicska személyes álláspontját e médiaháborúról Csintalan Sándor mondja el, egy vele készített hosszú interjúban: „*Hideg baráti tűz.*” HVG. jún. 2.

⁸ Az sem érdektelen különbség, hogy Simicska a saját vagyonánál nyereségérdekelt, Habonynak meg a kapott vagyonhoz nem kötődik ilyen érdeke, hanem az elköltésesítésben érdekelt.

⁹ A Vs. hu körüli politikai szélhámoskodást és finanszírozási örületeket a Magyar Narancs tárta fel egy - ritkán olvasható alaposságú - tényfeltáró elemzésében: *Rossz vége lett. A Vs. története.* MnCs. május 19.

lényeg: a habonyi média-stratégia gyökereiben különbözik a Simicska-korszak elképzeléseitől. SL médiapolitikájában egyfajta hagyományos közmédia-felfogás dominált, amely erősen jobboldali, erőteljesen kormánypárti és igen erősen harcias volt, de - mindenekelőtt a hagyományos Fidesz-bázis politikai világgépére alapozott. S bármilyen furcsa is lehet ezt állítani, de ez a felfogás még mindig közelebb állt a megszokott közszolgálati médiaképhez, mint az újabb keletű, habonyista megoldás.

Ugyanis ez utóbbi médiakép a nézőt/olvasót mindenekelőtt és alapvetően a bulvármédia által kitermelt, politikailag közömbös, a pillanatnyi szenzációkra fogékony, könnyen manipulálható fogyasztónak tekinti. A választási rendszerek logikájára lefordítva mindez azt jelenti, hogy a habonyi kormány-média első sorban az el nem kötelezett, az utolsó pillanatokig tartózkodó választót tekinti célközönségének, őket preferálja. S az az igazság, hogy két választás között szám szerint valóban ők szoktak a legtöbben lenni. Némi iróniával azt állíthatjuk, hogy a Habony-féle stratégia messzemenően figyelembe veszi és maximálisan alkalmazkodik ahhoz az alapvető tendenciához, amely 1997 után a hazai médiavilág egészének súlyos mélyrepülésében, színvonalvesztésében és elsekélyesedésben mutatkozik meg.

Ha ezeket a szempontokat is mérlegeljük, akkor már nem lesz annyira meglepő az, ahogyan a TV2 - eredetileg sem túlzottan respektálnivaló - stílusát miért és hogyan tudták heteken belül lezüllesztetni a Bors/Blikk/Story magazin stb. színvonalára. Azért, mert azt szerették volna, hogy ilyen is legyen. Szó sincsen semmiféle tehetségtelenségről, hozzá nem értésről, az új irányítók egyszerűen ilyenek, ilyen színvonalon élőnek gondolják a magyar nép többségét - és elő is állították a nekik szánt színvonalat. A Simicska-féle médiaképben viszont az egykori elkötelezett jobboldaliak, a kétharmadot támogató/megteremtő Fidesz-pártiak voltak az elsődleges vonatkozási csoport. 2009 és 2014 között feltehetően tényleg ők lehettek többen. Ám, az idők változásával, a sok-sok botránnyal fűszerezve, valamint az ellenzéki vonzerő blokkolódása nyomán nagy valószínűséggel a politikailag legkevésbé elkötelezettek lettek többen. Ezért arra hajlunk, hogy az elmúlt egy évben megmutatkozott, nagyszabású kormányzati média-fordulatok mögött sokkal jelentősebb, mondhatni, strukturális változásokat is lássunk, ne csak a személyekhez köthető klientúrák mozgását.

Legutóbbi összegzőnkben mintegy 12 oldalt szántunk a Simicska-sztori végkifejletére, mert azt gondoltuk, hogy ez a - több mint egy éve tartó - szappanopera-

konfliktus lassan a végéhez, záró epizódjához közeledik. Némileg tévedtünk. SL a kevésbé védhető média-pozícióit gyorsan feladva megerősítette maradék birodalma háttérét, s még így is van neki tévéje, rádiója, heti- és napilapja, szóval nem lehet őt nemlétezőnek tekinteni. S még valami: a hazai média szinte hetente temetni szokta SL érdekeltségeit és cégbirodalmát, amivel mi a kezdetektől nem értettünk egyet. Részben azért, mert a korábbi években százmilliárdos nagyságrendben halmozhatott fel magának tartalékokat, ami azért mindenképpen elgondolkodtató tény. És - tartalék. Részben azért nem, mert a megmaradt birodalma is meglehetősen jelentékeny gazdasági tényező. A Figyelő az idén közölt cégszámok alapján összeállított egy táblázatot a 23 legfontosabb SL-cég eredményei alapján. Az elmúlt évben - 2015-ben, tehát a konfliktus elmérgesedésének évében - ez a 23 cég összesen 19-20 md - adózás utáni osztalékot termelt, ami kétségtelenül számottevően elmarad a 2010-2014 közötti évek 45-50 md-t mutató átlagaitól. Mondhatni, alig a negyven százaléka annak. ***Azért ezt az összeget ne tekintsük már a peremre szorítottság, a vereséget szenvedettség netovábbjának... Ennyiből még bőven lehet álmokat is szőni.***

A szöveg közben igyekeztünk az egyes eseményekhez leginkább illeszkedő forrásokat megjelölni. Az elmúlt negyedévben azonban a médiapiaci változásokról olyan nagy számban jelentek meg mérvadó, számokkal és tényekkel alátámasztott elemzések, hogy érdemes egy csokorba gyűjtve megemlékezni a legtöbb tanulsággal és információkkal szülő írásokról külön is:

- Vásárhelyi Mária: Butaságunk története. 2. Fideszes médiaszendvics: bulvárba göngyölt pártpropaganda. ÉS, jún. 3.
- Juhász Gábor: Próbanyomások. HVG. jún. 23.
- Éhes fiúk. 168 óra. jún. 16.
- A hön óhajtott médiaegyensúly. Mncs. máj. 26.
- Garantált lapjövdelem. Figyelő, jún. 16.
- Metropótló. Figyelő, jún. 23.
- Habonynak csenget a pénztárgép. Nsz. jún. 3.
- Simicska kipakolja a széfet. Nsz. május 31.
- Fel is út, le is út. Figyelő, jún. 9.
- Épülő gazdasági kétharmad. HVG. jún. 9.
- A Figyelő május 5-ei lapszáma, amelyben tematikus összeállítás, interjúk és elemzések járják körül a TV 2 működési háttérét.
-

- c. A következetes és mindenféle kritikai hangokkal szemben immunis kormányzati magatartásnak talán az volt a legszebb példája, amit *a Liget-projekt, illetőleg a hozzá szorosan kapcsolódó Vár-átalakítás* ügyében e tavaszon felmutattak.

A Liget-projekt hosszabb ideje már lappangva érlelte a maga - sok szálból szövődő - konfliktuszónáját, de sokáig úgy tűnt, hogy nem fog túlterjedni a lokális, illetőleg a szakmai csoportok közötti ütközetek szintjénél. Elvileg még arra is komoly esély nyílott volna, hogy érdemi/szakmai keretek között vitassák meg: hány múzeum épüljön? Hová épüljenek? Ki építse, kiknek a tervét övezné a legnagyobb bizalom? 2016 júniusában mindezeket már túl vagyunk, környezetvédő csoportok küzdenek a mindenütt bevethető kopasz-brigádokkal, kormányzati hazudozások versengenek az ellenzéki gyanakvások parttalanságaival, és lassanként helyreáll a Jó és a Rossz küzdelmeinek ezerszer megtapasztalt sémája.¹⁰ Röviden összefoglaljuk azért a legfontosabb - és még értelmesen felvethető - dilemmák természetét.

Először is, az érintettek sokallták a projektben szereplő 200 milliárdos összeget, mert úgy vélték, hogy összehasonlíthatatlanul kevesebb pénzből is kielégítő eredményeket lehetne produkálni. **Másodszor**, igen sokan vitatták a Városligetbe telepítendő múzeumok számát, jellegét és tervezett helyét. Baán László kormánybiztos érveit azonban a „másik” tábor számos elismert szakembere is elfogadta, miszerint egy világvárosban nemcsak turisztikai, hanem komoly megfontolásra is igényt tartható kultúrpolitikai szempontokból is szükség lehet egy modern múzeumi negyedre. **Harmadszor**, azt sem vitathatja senki, hogy a Liget mai formájában meglehetősen lepusztult, több épületével nincs mit kezdeni, és méltatlan még arra a funkcióra is, amelyre egykoron kitalálták. **Negyedszer**, a kivágandó fák sorsa kapcsán várható volt, hogy újfent össze fognak csapni a környezetvédők és az építetők. Ráadásul, nemcsak a kivágandó százhusz fa sorsa került terítékre, hanem a rejtett vízfolyások megszüntetésével a megmaradó fák ezreinek kérdése is. **Ötödször**, számtalan javaslat hangzott el arra is, hogy a nagyváros kiáltóan szegényteljes rozsdafoltjait inkább lehetne a leendő múzeumokkal eredményesebben eltüntetni, mint a Liget teljes átépítésével. (Ennek kapcsán leginkább a Nyugati pu. mögötti területeket, illetőleg a Rákosrendező - valóban minden fantáziát felülmúlóan lehangoló - területei jöhetnek szóba.) **Hatodszor**, egyre inkább előtérbe kerülni látszott az a megfontolás, mintha az egész projekt mögött a Várbéli múzeumok, főleg a Nemzeti Galériának a Ligetbe történő paterolása lenne a legfontosabb mozgató rugója.

---

¹⁰ „Durvul a harc a ligetért”- címmel közöl egész oldalas, képes riportot a Népszabadság június 29-ei száma. Előző napon pedig „Erővel védik a ligetet a ligetvédőktől”-címmel hasonló terjedelmű, képes riportokban számolnak be a legsötétebb közép-ázsiai állapotokat megidéző helyzetről.

Ezen a ponton a vita már reménytelenné válik, hiszen ettől kezdve csakis arról lehet szó, hogy Orbán Viktor másfél évtizedes álma hogyan teljesíthető leginkább. Mármint az az ábránd, hogy a kormányfő a maga munkahelyét leginkább a Sándor-palotában szeretné vizionálni. S lássuk be, e legutolsó szempont meglehetősen nehezen lenne leválasztható az eddig felsorolt, amúgy sem könnyen megválaszolható dilemmákról.

Nem teljesen befejezve a Liget-projekt e tavaszi sorsának nehézségeiről szóló beszámolómat, mégis ez az a pillanat, amikor a kép teljességébe kénytelenek vagyunk bekapcsolni a *Nemzeti Hauszmann Terv* - című, hangzatos elnevezést viselő program legfontosabb momentumait. Amely Terv legelső munkaülésén a jelen lévő kormányfő kijelentette: **„Visszafoglaljuk a Várat...!”** Tekintsünk el most attól a mellékkörülménytől, hogy a Várban legalább hetven éve nem találni idegen megszállókat, vegyük komolyan Orbán Viktor rohamra szólító mondatát. Ki foglal vissza, mit és legfőképpen: kiknek? Nos, a Várbéli épületek egészét érintő, összefüggő elképzelésről lenne szó, amely nemcsak az orbáni álmokat érintené, hanem az egész kormányzati apparátust is, mivel a Miniszterelnökség egésze is oda költözne. (Jelenleg nyolcszáz főt számlál ez az apparátus...) Továbbá a Szentháromság térre a gazdasági minisztérium, s a Várban kapna helyet a belügy is. A kormányfő csak ideiglenesen költözne a karmelita kolostorba, mert az átalakítások, renoválások, újjáépítések nyomán megszülető új helyek a jelenlegi köztársasági elnöki költöztetésnek is méltó helyet teremthetnének. A legelső - még az idei évbe megteendő - lépések is kb. 200 md körüli összegek megmozgatását igényelnék, Lázár János tájékoztatója viszont nem hagyott kétséget a felől, hogy olyan hosszabb, akár húsz évig eltartó folyamatról lesz szó, amely ezermilliárdos nagyságrendű kiadásokkal jár majd.

A végeredmény viszont imponáló lesz, mert végre egy helyen, távol a pesti zsidóajtól, a parlamenti hercehurcáktól, viszonylag könnyen elszigetelhető helyen kaphat végső elhelyezést a végrehajtó hatalom. Fenn a Várban, ahonnét szemmel tartható a Nép; minden uralkodónak korábban is ez volt a legfőbb szíve vágya. Igaz, a magyar királyi uralkodói csoportok már évszázadok óta nem itt laktak, miként a százhusz évvel ezelőtti Hauszmann-féle (1896- 1905 között) palotateremtést már a maga korában is giccsnek és történelemhamisító nagyozolásnak tekintették. Emiatt nincs is az a szakember, aki a mostani kormányzati védőbeszédet elfogadná, pedig... L. Simon László ezen a tavaszon számtalanszor elmagyarázta a buta magyar népnek, hogy miért is életbevágóan fontos a legszebb történelmi hagyományainknak való

méltó megfelelés. Mikor e krónikát írjuk, éppen akkor kell fájdalommal értesülnünk arról, hogy e jobb sorsra érdemes államtitkár megint lapátra került - igaz, ő is csak az újságokból tudhatta meg, hogy leváltották. (Már ezért is érdemes nap, mint nap újságot olvasni, nem érheti így az embert nagyon durva meglepetés.)

Összefoglalva a Várbéli fejleményeket, el kell ismerni, hogy ezúttal az - egyébként igen körültekintő - kormányzás még a maga számára is nehezen megoldható kihívás körülményeit állította elő. Egyrészt érthető a Várba való menekülés igénye. (E sorok írójának a majd felsorolandó szakirodalom elemzőihez képest sokkal prózaibb magyarázata lenne ez ügyben. Egyszerűen arról van szó, hogy Orbán Viktor Budán lakik, miként a politikusok többsége is. És elege lett abból a tortúrából, ami a hidakon való, minden áldott napon előforduló nehézségekből adódik. S ha a Várba költöznének, akkor azt a negyedat legitim módon lehetne lezáratni, megkímélve magukat a zaklatásra hajlamos tömegek érzékelésétől.) Másrészt, akad a projekttel még némi probléma. A Terv szerint legalább hat közgyűjteményt, múzeumot kellene Pestre telepíteni, továbbá minimum hét akadémiai kutatóintézetet. Ezek között pedig a Budapesti Történeti Múzeum, a Széchenyi Könyvtár, a Nemzeti Galéria mozgatóerői már önmagukban is hatalmas falatokat jelentenek. Érthető tehát, ha a kormány másképpen tekint a Liget-béli lehetőségekre, mint ahogyan mindezt a megkérdezett szakemberek teszik. A Liget elég nagy, elfér ott számos olyan épület is, amelynek semmi keresnivalója nem lehet egy olyan Várban, amelynek a későbbiekben nem az lesz a feladata, hogy a kultúra és a tudomány reprezentációjának adjon helyet. Hanem a mindenkori hatalom kellően erős megjelenítését kell szolgálnia. Ezért emelkedik a Város fölé. Mi másért?

A későtavaszi média számtalan írással foglalkozott mind a két projekt sorsának alakulásával. Ehelyütt csak a legfontosabb írásokat soroljuk fel:

- Bravúros aránytévesztések. NSz. máj. 21.
- A Városligetben minden másképpen lesz. Karácsony Gergő- int. MNcs. ápr. 28.
- Liget-viadal. 168 óra, ápr. 21. Nyolc oldalas összeállítás, amelyből mind a két oldal érvei igen jól rekonstruálhatóak.
- Terepgyakorlat. állóháború a Ligetben. HVG. ápr. 9.
- György Péter: A múzeumi rendszer szétesése. ÉS, május 6.
- Schneller István: A múzeumi negyed. ÉS, május 13.
- Csomay Zsófia: Két kérdés. ÉS, május 13.
- Radnóti Sándor: A jövőből visszatekintve. ÉS. május 27.
- Dévényi Tamás: A Ligetről. És. május 27.
- György Péter: A múzeumi negyed. ÉS, jún. 10.
- Rév István: A Vár elrablása I-II. Mncs. márc. 31. ápr. 7.

- A budai Vár megszállása. Politikai panoráma. 168 óra, ápr. 14.
- A Vár bevétele. 168 óra, jún. 2.
- Tamás Gáspár Miklós: Föl és le. És május 20.
- Schneller István: A Vár és az eklektika. Nsz. máj. 14.
- Lövei Pál: Budai várjátékok. És, jún. 3.
- http://index.hu/index2/#bloghu/patakimarton/2016/05/01/a_nagy_mutatvany_948
- <http://nol.hu/jehu/a-budai-var-elrablasarol-1618361>
- <https://atlatszo.hu/2016/04/21/tul-a-tizmilliard-elkoltott-forinton-a-varosliget-projekt/>
- <http://mno.hu/velemeney/varosliget-es-budai-var-ez-lenne-a-parbeszed-1345561>

d. *Megtörhetetlen kormányzati törekvések a rendkívüli állapot intézményesítése érdekében.* Még a tavalyi év legelején, a párizsi, nagy nemzetközi visszhangot kiváltó merényletek nyomán kezdte meg Orbán Viktor abbéli akciósorozatát, hogy a növekvő terrorveszélyre, valamint a megállíthatatlannak látszó migráns-áradatra tekintettel elfogadtassa a parlamenttel az esetleges rendkívüli állapot különleges szabályait.

A legelső felvetéseket elemi erejű ellenzéki és média-támadás söpörte le a tárgyaló asztalról, ám a nemzetközi események újból és újból megerősítették az eredeti kormányfői félelmek indokoltságát. Az idei év legelején is előkerültek a részletes, tételes elképzelések, ám időközben éppen elfogyott az elfogadtatásukhoz elengedhetetlenül szükséges kétharmados parlamenti többség. Így húzódott a rendkívüli állapot ügye, amikor becsapott a tavasz végi véres brüsszeli repülőtéri terrortámadás nemzetközi hullámának hatása a hazai politikai életre is. Ebben a légkörben nagyon nehéz volt a tervet ellen érvelni, tudta ezt a kormány is és áprilisban valóságos közjogi offenzívát indított a különleges felhatalmazás elfogadtatásáért. Az áprilisi - Pintér Sándor által jegyzett - elképzelés azonban olyannyira nyilvánvalóan sértett volna mindennapi szokásokat, elemi szabadságjogokat, hogy még az esetleges Jobbik-támogatás sem ellensúlyozhatta volna a széleskörű elégedetlenség hatásait. (Az április 9-ei HVG tételesen ismerteti azt a tizenkét tételt, amellyel a legvérforralóbb módon korlátozták volna az életünket.) A javaslat további puhításai, valamint a rendre előforduló, egyre véresebb terrorakciók (Ankara, Orlando, Isztambul stb.) által keltett permanens félelem azonban megágyazott annak a hangulatnak, hogy még a labdarúgó EB előtti legutolsó pillanatokban a parlamenttel végül el lehessen fogadtatni a különleges szabályok kereteit. Június hetedikére - a Jobbik hathatós támogatásával - végre összeállt a biztos

kétharmados többség ahhoz, hogy alkotmányt (pardon: alaptörvényt...) lehessen módosítani, ugyanis az új szabályok némelyike olyan erejű változtatásokat igényelt, amelyhez a gránitszilárdságú alapjogi fundamentum némely passzusát is meg kellett változtatni. A rendkívüli kormányfői intézkedési lehetőségeket és a honvédség határokon belül történő bevethetőségét, valamint az eredetileg 60 naposnak igényelt különleges helyzetet végül sikerült visszanyesegetni, így az eredeti javaslatához képest egy megszelídített rendkívüli állapot került elfogadásra. 153 igen, 13 nem-szavazat és egyetlen tartózkodás mellett megszületett tehát - négy éven belül - a hatodik alaptörvény-módosítás is.

Irodalom:

- Túlhatalmi mámor. Kiterjesztett jogok a kormánynak? HVG. ápr. 2.
  - A rendeleti kormányzás felé. Lefokozott parlament. HVG. ápr. 9.
  - Gránitba vésett túlhatalom. Nsz. jún. 8.
  - A hatodik módosítás. MnCs. jún. 9.
- e. *Eltökélt kormányzati magatartás az ú.n. Kvótanépszavazás* kérdésben. Már utaltunk arra, hogy Orbán Viktor még február végén a szocialisták kezdeményezte népszavazási akciót úgy kívánta felülírni, hogy ő is meghirdette a maga népszavazási kezdeményezését - *Brüsszellel szemben*. Pontosabban, azzal a brüsszeli szándékkal szemben, hogy a tagországok között arányosan, központilag osszák szét azokat a százezreket, akik a jövőben valóban elfogadható módon minősíthetők menekülteknek. /Ennek hátterére majd a későbbiekben még kitérünk. / Az az igazság, hogy az elmúlt év tanulságai alapján Orbán nagyon is biztosra mehetett. A magyar nép többségében tartós és meglehetősen taszító karakterű nyomokat hagyott az a nyár és kora ősz, amikor leginkább tévénezőkként szembesültek a rajtunk keresztül vonuló háromezerezes szerencsétlen tömeg által megidézett „veszélyek” rémségei felől. (Az ez ügyben igen fontos részleteket már csak azért is elhagyjuk, mert a megelőző három negyedéves összegzőnkben valóságos kisregényt írtunk minderről.)

Azóta pedig sikerült a közhangulatot úgy befolyásolni, mintha csak rajtunk múlna az, hogy látunk-e még menekülteket, avagy legfeljebb csak a külső erők, nemzetközi összeesküvők, a magyar nép esküdt ellenségeinek ármánykodása lehetne az egyetlen oka annak, ha Magyarország mégis kénytelen lenne befogadni külföldről menekülteket. Akik amúgy is bűnözők, potenciális terroristák, lányokra vadászó szoknyapecérek, munkakerülők és csak a jobb életkörülmények miatt jönnek ide, a mi

nyakunkra. 2016 májusában a kormányfő már egészen biztosra mehetett. Mert a magyar lakosság döntő többsége meg volt győződve a főntebb körvonalazott veszélyek valóságos mivoltáról épp úgy, mint arról, hogy mindez csak a brüsszeli gonoszság miatt fenyegethet minket. Ezért az OVB-hez benyújtott kormányzati kérdésnek eleve csak zöldjelzés lehetett az útjelzője. Meg is kapta mindenütt ezt a szint, május 3-án a Kúria is elutasította azokat a panaszokat, miszerint ez a népszavazási kezdeményezés már csak azért is alkotmány-ellenes, mert nemzetközi szerződésekben foglalt kötelezettségeinket tenné vita tárgyává. Azt pedig nem lehet...Nos, a Kúria bravúros okoskodással tette e szemponton túl magát, mint ahogyan így viselkedett az összes többi fórum is, kezdve a köztársasági elnöktől a parlamenti többségig. Május 10-én a parlament elfogadta azt a határozatot, amely szerint népszavazás tűzendő ki - legkésőbb októberig - az alábbi kérdés ügyében:

„Akarja-e, hogy az Európai Unió az Országgyűlés hozzájárulása nélkül is előírhasa nem magyar állampolgárok Magyarországra történő kötelező betelepítését? „

Na... Erről kell majd igennel vagy nemmel szavoznunk. Ám, ha mindezt kellő komolysággal fognánk fel, akkor legalább tíz kérdést is feltehetnénk: Például azt, hogy:

1. Mi van akkor, ha a magyar országgyűlés „hozzájárul”. 2. Mi van, ha nem „kötelező” ez, csak ajánlott? 3. Mi van, ha nem betelepítés, hanem csak ideiglenes befogadás? - például addig, amíg véget nem ér az ottani polgárháború? 4. Mi van akkor, ha nem az országgyűlés, hanem a kormány járul hozzá? (teszem azt úgy, mint ahogyan Európa számos országában történik...) A többi kérdést - közöttük azt a legelemibbet, hogy t.i lehet-e nemzetközi szerződésen alapuló kötelezettséget népszavazás tárgyává tenni? - már nem tennénk fel, mert mindezekről a következő négy hónap során ezerszer fogunk még hallani.

Mindenesetre az biztos, hogy a kormányzati politikát, a kormányfői megnyilvánulásokat, a médiaműködést, a propagandát a következő fél évben elemi erővel fogja a népszavazás sikere érdekében folytatott kampány meghatározni. S talán a Magyar Narancs szakírójának lehet abban igaza (május. 12.), hogy a kampány igazi címzettje nem is Brüsszel, hanem az a leendő magyar választó, akit már 2016 őszén meg lehet arról győzni, hogy a hazai ellenzék nem képes a magyar nemzet valódi érdekeiért harcolni, mert azok az ő számukra nem is fontosak. Nem

úgy, mint a Fidesznek. Az ellenzék persze eleve csapdában találhatja magát. Nem agitálhat a migránsok befogadása érdekében, nem állhat” Brüsszel pártjára”, nem agitálhat a szavazás bojkottja mellett sem, mert akkor maga írná alá azt az ítéletet, miszerint a magyar nép jövője számára elhanyagolható kérdés. S persze...nem állhat a kormány mellé sem. A várható kampány stílusáról, irányultságáról nagyon is sokat elárul annak a tíz napnak a tanulsága, amikor május végén a kormányzati nagyüzem - élén a kormányfővel - elképesztő és rettenetesen átlátszó kampányt indított Soros György ellen. Mondván, hogy a 86 éves amerikai - magyar származású, s a Fideszes-vezetők régi ismerőse... - üzletember áll a muzulmánok Európába telepítése mögött. Továbbá ő finanszírozza a magyarországi civil ellenállás, mozgalmak, a kormánnyal szembeni hangok megerősödésének bázisait is. (Két hét múlva már Soros tehetett volna a belgáktól bekapott négy gólról is, s amilyen állapotban a hívők vannak, ezt is elhitték volna Orbánnak.)

A folyamatok mélyebb értelme iránt tudakozódó elemzők rendre azt is észreveszik, hogy ennek az egész képtelen, s várhatóan az ideit meghatározó cirkusznak egyetlen haszonélvezője lesz: Orbán Viktor. Aki mindezzel megint megerősítheti a nemzetközi pozícióját, itthon pedig fenntarthatja azt a látszatot, hogy ő az új európai politika élharcosa. Akinek szinte semmit sem kell tennie annak érdekében, hogy az ellenzéki támogatottság azon a szinten maradjon, ahol most, és már évek óta van. Aki újfent elhithetné magával - meg a fogyatkozó számú, elkötelezett híveivel is -, hogy rajta kívül nincsen számba vehető nemzetmentő politikus és vezére a hazának. Mindehhez még annyit tennék hozzá: a csúcsra járatott, migránsellenes és nemzetközi összeesküvéseket vizionáló kampány arra is jó lesz, hogy a táboron belüli marakodásokról, az egyre fenyegetőbb méreteket öltő korrupciós ügyekről is el lehessen terelni a közfigyelmet. Sőt. Leginkább erre lesz jó.

/S még egy záró megjegyzés. A menekültek ügye amúgy nagyon is törékeny egyensúlyokon nyugvó problémakör. Jelenleg úgy tűnik, mintha Törökországot sikerült volna a német vezetésnek kivásárolnia milliókat Európába exportáló szerepköréből. Ám azért erre ne vegyünk mérget. Erdogannál kiszámíthatatlanabb vezetőt nehéz lenne széles e térségünkben találni. Ráadásul az ő nyakán is ott nyiszálják a rendszeres terrortámadások fegyvereit. S ami még rémesebb perspektíva: mintha a migráns-áradatnak mind az iránya, mind pedig az összetétele radikálisan változóban lenne. Az előrejelzések szerint a közeljövőben Afrikából

húszmillió ember próbálkozhat a bármi áron Európába menekülni. Szóval, nincs vége még semminek sem. S a folyamatok nagyon is alakulhatnak még Orbán Viktor legrémesebb víziói szerint is.¹¹

Fontosabb írások e kérdéshez:

- Szelektív népszavazás. HVG. máj. 12.
- Népszavazás a semmibe. MNCs. máj. 12.
- Válasz minden kérdésre. MNCs. máj. 19.
- Migránsválság. 2.0. Figyelő. máj. 19.
- Épül vagy összeomlik? Orbán és az európai menekültpolitika. MNCs. máj. 26.
- Anyagilag megérvé. Figyelő. máj. 26.
- Sok húhó semmiért. kvótanépszavazás. Figyelő. máj. 26.
- Sorosra alapozott hadjárat. Nsz. május 21-22. (Két oldalas melléklet)
- Lakner Zoltán: Több, mint Soros. Nsz. máj. 24.

II. Gazdasági folyamatok

1. Gazdasági növekedés

Nagy meglepetést okozott a 2016. első negyedévi növekedési, amely az előző évhez képest mindössze 0,9 százalékos emelkedést jelzett (a naptárhatással kiigazított adatok szerint csak 0,4 %-ot). A konszenzusos várakozás ugyanis 1,6-1,8 százalékos volt, s nem sokkal előtte emelte meg az MNB éves növekedési várakozását 2,5 százalékról 2,8 százalékra. (E sorok írójának előzetes becslése szerint pontosan ekkora, 0,9 százalékos GDP többlet jött ki, de annyira irreálisnak tűnt, hogy nem merte leírni, a konszenzusba 1,1 százalékot jelentett.) Az előző negyedévhez képest 0,8 százalékos visszaesés mutatkozott.

---

¹¹ A Statisztikai Szemle 2016. májusi számában megjelent egy nagy terjedelmű módszertani tanulmány, amiből az derül ki, hogy sem nálunk, sem pedig az uniós központokban nem lehet még azt sem tudni, hogy hányan vannak a migránsok? Még pedig azért nem, mert a számbavételi sztetenderdek még abból az időkből valóak, amikor volt arra esély, hogy tényleg „megszámolják” őket. Így a jelen eljárásban nagyon sok az esetlegesség, aminek a vége a kumulatív - vagyis : többszörös - számbavétel... A tavalyihoz hasonló, a későbbiekben még nagyobb hullámokat már valami egészen másféle eljárással kellene megközelíteni. Urbán Ferenc: Az európai menekültügyi statisztikai adatgyűjtés összefüggései. Statisztikai Szemle, 2016/5. 477- 505./

Ezzel az adattal az unión belül az utolsó előtti helyre kerültünk, mögöttünk már csak Görögország volt az utóbbi időben megszokott visszaesésével (-1,3 %). Az előző negyedévhez mért adatunkkal viszont az utolsó helyet szereztük meg, a mi 0,8 százalékos zuhanásunk még a görögökénél (0,4 %) is nagyobb volt.

1. táblázat

**Gazdasági növekedés az Európai Unióban naptárhatással kiigazított adatok alapján
(előző év azonos időszaka = 100 %)**

	2015	2016. I. negyedév
Eu-28	1,9	1,7
Eurózóna	1,6	1,5
Németország	1,7	1,6
Csehország	4,2	4,0
Szlovákia	3,6	3,6
Lengyelország	3,6	2,5
Románia	3,8	4,2
Bulgária	3,0	2,9
Magyarország	2,9	0,4

Forrás: KSH és Eurostat

A táblázatból látható, hogy ha az előző évi ütemhez képest volt is némi dinamika-csökkenés, akkora, mint nálunk, sehol sem következett be. A hatalmas ütemesést az uniós források új ciklusban visszaeső hatásának tulajdonítják – még a hivatalos elemzések is¹². Ám gondoljunk bele abba, hogy mivel valamennyi felzárkózó ország számára ugyanaz az uniós finanszírozási ciklus érvényesült, náluk is visszaeshetett az uniós források növekedést generáló szerepe. Az összehasonlításból nem jön ki más, minthogy a magyar gazdaságnak rendkívül gyenge, a régió belül a leggyengébb a saját növekedési képessége, s ebben szerepe lehetett annak is, hogy a 2004 után kapott uniós forrásokat is rossz hatékonysággal használtuk fel.

Az alacsony dinamika ráadásul kizárólag a foglalkoztatás bővülésének volt köszönhető, a nemzetgazdasági szinten mért termelékenység ugyanis 2,7 százalékkal visszaesett. Ezzel ismét visszakerültünk az extenzív növekedési pályára.

Kínálati, termelési oldalról tekintve megállapíthatjuk, hogy valamennyi orbáni értelemben vett termelési ág kibocsátása csökkent, amit csak a szolgáltatások bővülése tudott némileg ellensúlyozni.

¹² A Nemzetgazdasági Minisztérium 4-500 millió eurós forrásbevonással kalkulált, aminek kb. csak a harmada teljesült.

**A GDP növekedése kiemelt ágazatonként
(előző év azonos időszaka = 100 %)**

	2015	2016. I. negyedév
Mg, halászat	87,3	96,5
Ipar	106,3	99,3
Feldolgozóipar	107,1	99,3
Építőipar	102,9	72,5
Szolgáltatás	102,8	103,0
Kereskedelem, vendéglátás, javítás	105,7	106,4
Szállítás, raktározás	101,7	103,1
Közigazgatás, tb. védelem, eü. szociális ellátás	100,6	100,7
GDP összesen	102,9	100,9

Forrás: KSH

Keresleti oldalról tekintve a növekedés összetételét két ponton látunk lényeges változást. Egyfelől a bruttó felhalmozás visszaesésében, másfelől a nettó export húzóerejének kiiktatódásában amiatt, mert a nemzetgazdasági összes import gyorsabban nőtt, mint az export. A háztartások fogyasztásának emelkedése viszont folytatódott, és a csekély növekedés ereje ebből származott.

**A GDP alakulása keresleti oldalról
(előző év azonos időszaka = 100 %)**

	2015	2016. I. negyedév
Háztartások fogyasztási kiadása	103,1	104,8
Természetbeni juttatás kormánytól	100,5	99,7
Természetbeni juttatás non-profit intézménytől	100,5	105,2
Háztartások tényleges fogyasztása	102,6	104,0
Közösségi fogyasztás	100,6	103,4
Végső fogyasztás	102,3	103,3
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	101,9	92,2
Bruttó felhalmozás	100,5	96,5
Belföldi felhasználás	101,9	102,4
Export	108,4	105,7
Import	107,8	107,8
GDP	102,9	100,9

Forrás: KSH

A fogyasztást serkentette a reálbérek kiugró, 7,4 százalékos emelkedése, továbbá a foglalkoztatás kiterjesztése. A növekedés az elsődleges munkaerőpiacon is megindult, s a foglalkoztatottak száma meghaladta a 3,9 milliót. Hozzájárult a korábban elhalasztott fogyasztás pótlásához az is, hogy a devizaadósok helyzete relatíve stabilizálódott, ez mérsékelte a biztonsági tartalékképzés kényszerét. A reálkeresetek emelkedését a lényegében nullára redukálódott infláción kívül az váltotta ki, hogy a bruttó béremelések magasabb inflációs tervhez kapcsolódtak (ez jelent meg a minimálbér és garantált bérminimum emelésében is) és a személyi jövedelemadó kulcsát csökkentették. A gyerekek utáni adókedvezmények emelése is növelte a nettó keresetek szintjét.

A beruházásoknál azonban súlyos gondok rajzolódtak ki. Az első negyedévben a beruházások mintegy 10 százalékkal estek, ami meghaladta a globális válság mélypontján, 2009-ben mértet. A költségvetésből finanszírozottak 39 százalékkal zuhantak, a vállalati szférában (50 főnél többet foglalkoztatóknál) „csak” 4,9 százalékos volt a visszaesés. A feldolgozóipari fejlesztések negyedik negyedéve estek. A beruházási ráta 10 százalék alá, a bruttó felhalmozási 13,4 százalékra zsugorodott. A lanya beruházási teljesítmény háttérben egyrészt az uniós források elapadása, másrészt a hazai vállalkozások fejlesztésektől való tartózkodása húzódott meg: a „magyar modell” beérett. A beruházások esésének egyetlen rövid távú előnye az volt, hogy az import nem szaladt meg erőteljesebben.

Az első negyedévi gyászos növekedési adat megvilágította, mire megy a magyar gazdaság az uniós források nélkül, amelyeket egyébként rendkívül rossz hatékonysággal használ fel. A gazdaság saját bázison való fejlődése igen gyenge. Egy korábbi tanulmány a 2010-2015 közötti növekedésből mindössze évi 0,2 százalékot tulajdonított az uniós források nélküli évi átlagos magyar gazdasági teljesítménynek. Kovács Árpád szerint az uniós pénzek évi 1,5-2 százalékos dinamikát hoztak. Mivel 2010-2015 között az évi átlagos növekedés 1,6 százalékos volt, ez azt jelenti, hogy brüsszeli pénzek nélkül recesszió lett volna a magyar gazdaságban.

Orbán Viktor rendkívüli kormányulást hívott össze és felállított egy munkacsoportot a növekedés serkentésének kidolgozására. A megbízott Nemzetgazdasági Minisztérium azonban június végéig még nem hozta nyilvánosságra elképzeléseit. Lázár Jánostól a következőket tudtuk meg:

- az állami beruházások előkészítésének felgyorsítása,

- új tőzsdei elképzelések,
- befektetési formák újraszabályozása,
- MFB hitelnyújtás felpörgetése,
- költségvetési kiadások növelése, és növekedés-gyorsulást vártak a hitelminősítőktől kapható jobb besorolásoktól is.

A hitelminősítők közül az S+P nem javított (márciusban) a kategóriánkon, még a kilátásokon sem, a szokásos kifogásaik mellett ezúttal az MNB működését is bírálták. A Moody's-tól továbbra is várja az NGM a jobb osztályzatot, különösen, mert a Fitch június elején kivett bennünket a bővliből, és még egy hitelminősítő pozitív véleménye kellene a befektetések felpörgéséhez. A július 8-án esedékes vizsgálatot követően azonban a Moody's nem mondott semmit, így marad a várakozás a következő, a novemberi felülvizsgálatra.¹³

A Fitch akkor minősített fel bennünket, amikor azt a piac már egyáltalán nem várta, a gyenge első negyedévi növekedési adatok után. A hitelminősítő olyan tényekkel indokolta döntését, amelyek korábban is fennálltak (aktív fiz.mérleg, adósságráta csökkenése, sérülékenység mérséklődése). Így még inkább furcsának tartjuk a döntést. Különös tekintettel arra is, hogy az Eurostat akkortájt kezdte feszegetni az Eximbank hitelezését¹⁴, amelyet nem tartott piacinak, és ezért az államháztartás részeként kívánja értelmezni, ami azt jelenti, hogy az államadósság a bemutatottnál is lassan csökkenne. Az Eu szerint az Eximbank hitelezési kockázatát az állam automatikusan viseli, a bank zártkörű pénzügyi közvetítő. Ha Brüsszel érvényesíteni tudja a véleményét, akkor a portfolió.hu számításai szerint 2010 és 2015 vége között az államadósság rátája nem 5,3 százalékponttal, hanem csak 3,9 százalékponttal csökkent volna, és 2015 végén 77,4 százalékot jelzett volna. A kormány a KSH-án keresztül vitatja Brüsszel álláspontját, mondván, hogy a nyújtott hitelek meg fognak térülni, és egyébként is megengedhetetlen, hogy Brüsszel már megint kettős mércét alkalmaz.

---

¹³ Nagyon tanulságos, hogy a felülvizsgálat előzetes latolgatásakor a megkérdőzött brókertársaság általában azt válaszolja, hogy most már nagy valószínűséggel megkapjuk a jobb osztályzatot. Utána viszont azt hangsúlyozza, hogy nem is volt várható a felminősítés.

¹⁴ Az Eximbank hitelezését oknyomozó magyar újságírók is feszegetni kezdték azok után, hogy a kormány 2013-ban tevékenységi körét kiterjesztette a belföldi vállalkozásokra is, úgymond „nemzetközi versenyképességüket javítandó”. Megállapításaik szerint a bank belfölden kihelyezett befektetéseinek több mint a felét baráti cégek kaphatták meg. Így Garancsi István, Andy Vajna, Csányi Sándor, Gubicza Ágoston (Rogán gyermekének nevelőapja), és jó üzletet kötöttek a Századvéggel is, amelyik tanulmányokat készít a banknak mintegy 50 millió forintért.

2. A 2017-es költségvetés

2.1. Átláthatóság, elemezhetőség

A bemutatott költségvetési (pontosabban államháztartási) törvénytervezet transzparenciája, elemezhetősége a korábbiakhoz képest is tovább romlott. Köszönhetően annak, hogy göngyölített tervadatokra épült, amelyek – ilyen vagy olyan irányba – szükségképpen eltérnek a tényleges folyamatoktól. Ezt a szisztémát az Orbán-kormány tavaly kezdte meghonosítani, amikor az őszi költségvetési vitáról áttértek a tavaszra. Az áprilisban bemutatott elképzelések nem épülhetnek másra, mint az előző év tervszámaira, így a 2016-os a 2015-re, a 2017-es pedig a 2016-ra.

A görgetett tervadatokból plusz források keletkeznek akkor, ha a tényleges folyamatok kedvezőbben alakulnak a várakozásoknál – ez történt 2015-ben is, amikor a gazdaság kifehéritése a tervezettnél nagyobb bevételeket eredményezett. Így tehát költségvetésnek tervezési tartalékra lehet szert tennie. Ám, ha a valóságos tendenciák a várakozásoknál kedvezőtlenebbül alakulnak, akkor abból – a GDP 3 százalékánál kisebb deficit tartásának kényszeréből következően – extra megszorítások következnek.

A kabinet az elmúlt évben azzal indokolta az előrehozott költségvetés-készítést, hogy ezzel hosszabb időtávra szólóan lesz kiszámítható a kormányzati politika. Ám ebből az elképzelésből semmi nem teljesült, a gazdaságpolitika ugyanolyan bizonytalan intézményi környezetet involvált, mint korábban (ha nem még rosszabbat, amiről a Világgazdasági Fórum versenyképességi vizsgálata is tanúskodott). Ezt 2016-ra nézve egyértelműen látjuk, hiszen olyan lényeges döntések születtek az elmúlt év végén, mint például a lakásépítés támogatása, amiről a 2016-os költségvetés 2015. júniusi elfogadásakor szó nem volt. Továbbá – nagyjából a 2017-es költségvetés betervezésével egyidőben – jelezte az NGM, hogy 500 milliárd forinttal (!) megtoldhatók¹⁵ az idei keretek, a pénzforgalmi deficitet viszont 301 milliárd forinttal megemeli, ami összesen 800 milliárd forintos elmozdulás, nagyobb, mint az eredetileg elfogadott hiány (762 md).

A bemutatott tervadatokhoz csak a melléklet összefoglaló táblázataiban csatolják a bázist, azaz a 2016. évi tervszámokat. Az egyes fejezetek, alfejezetek... stb. forrásainál még ez a pontatlan viszonyítási alap is elmarad. Ennek következtében, a részletek egyáltalán nem

---

¹⁵ A Költségvetési Tanács információjából értesülhettünk erről (487,5 md Ft), ami főleg a TÁNYA többletéből (ez pedig a gyanús növekedési adóhitelből) származik. Ha ezt a többletpénzt nem költenék el – de persze elköltik –, akkor egészen közel kerülnénk a nullás költségvetéshez. A júniusban meghozott döntés 420 milliárd forintra szűkítette – mind a bevételi, mind a kiadási oldalt ennyivel emelték meg, a deficitcél tehát változatlan maradt.

elemezhetők. Az aggregát adatoknál fel kell tennünk, hogy azok nem térnek el szignifikánsan a tényektől, ami megengedhető, de nem helytálló feltételezés. Mindebből az következik, hogy a parlamenti vitában fiktív számok körül folyik a vita, aminek nem sok értelme van. Ám, ha arra gondolunk, hogy a rendeleti kormányzás bevezetésével a kormány szinte bármit megtehet – formális parlamenti felhatalmazás nélkül is – a költségvetéssel, akkor nem alaptalan a kérdés: mi értelme van egyáltalán a költségvetési vitának. De azt is mondhatnánk, hogy a közpénz egyre inkább magánpénzzé alakul át, hiszen mozgását a köz nem tudja – még képviselőin keresztül sem – követni, csak a címzett magánembernek van róla információja.

2.2. Kockázatok és kivédésük

A következő év kockázatai egyfelől a nemzetközi tendenciák alakulásából, másfelől az EU velünk szemben tanúsított magatartásából következnek. Már 2016-ban is kirajzolódnak a növekedés kockázatai, a külső konjunktúra lassulásának veszélyei, az unió belső feszültségei, amelyek a továbbiakban csak fokozódnak (a menekültválság, az esetleges Brexit, a kétsebességűvé váló EU, az amerikai jegybank magatartása, az ECB fellazított monetáris politikájának kétséges eredménye, a nemzetállamiság eszméjének erősödése stb. nyomán). Egyáltalán nem vehetjük biztosra, hogy az unió elfogadja az egyes projektekhez kapcsolódó előlegek 50 százalékra emelését, a maximált összeg 300 millió forintról 1 milliárdra növelését, és a támogatások időben kitölti elszámolhatóságát. Brüsszel nem sokkal később jelezte, hogy a fellazítással nem ért egyet. Sőt, azt ajánlotta, hogy a 2016. évi költségvetésben a kormány még egy 0,3 százalékos GDP arányos megszorítást hajtson végre. (Ugyanezt 2017-re 0,6 százalékban jelölte meg.)

Mindezeket túl kockázatot látunk mindazon ügyekben, amelyeket az Európai Bizottság vitat velünk szemben, vagy már meg is indította a kötelezettségszegési eljárást, illetve peres eljárásban vannak. Ezek összege többszáz milliárd forintot tehet ki, és még nincs fogalmunk az ebben az évben kitermeltekről.

A jövő évi költségvetésbe a felsorolt kockázatok és annak korai elfogadása okán növekvő tartalékokat kellene beállítani. Látszólag a múlt évihez képest az összes tartalék 13,2 százalékkal emelkedik is (375.200 millió forintra). Ám ezen belül a valódi tartalék, az Országvédelmi Alaphoz kapcsolt, 100 milliárd forintról 60 milliárdra csökkent (bár a KT véleménye után 10 milliárddal javítottak rajta). A 205,2 milliárdos céltartalékot ugyanis már felosztották, és nincs kétségünk, hogy a rendkívüli kormányzati tartalékot (110 md-ra emelt) a kabinet fel fogja használni, mert – mint ahogy eddig is tapasztaltuk – mindig találnak olyan célokat, amelyek meg(ki)érdemlik a finanszírozást.

2.3. A növekedési pálya, amire a költségvetés épül

A bemutatott törvénytervezet szerint az idei 2,5 százalékos GDP-ütem jövőre 3,1 százalékra emelkedik. Ennek több mint fele azonban a foglalkoztatás kiterjesztéséből következik, vagyis továbbra is azzal számolnak, hogy alapvetően extenzív pályán halad a magyar gazdaság, amit nem vonunk kétségbe, legföljebb annak csak a mértékét.

A 2017-re előirányzott 3,1 százalékos dinamikát kissé optimista prognózisnak tartjuk, legfeljebb 2,8 százalékos ütem várható reálisan. A kormányprognózisban szereplő 9 százalékos beruházás-bővülés ugyanis irreális, még akkor is, ha sikerülne lehívni a tervezett 1533 milliárd forintos uniós forrást, amihez 695 milliárdos forintforrás tartozna. Ez 1545 milliárd forinttal volna több a 2016-ra előirányozottnál. Ha ehhez jönne még a hazai költségvetésből megvalósuló 1165 milliárdos beruházás, akkor a hazai forrású vállalkozói beruházásoknak rendkívül meg kellene lódulniuk, aminek a feltételei nem látszanak. Ugyanakkor azt is kissé „túltoltnak” tartjuk, hogy a háztartások fogyasztása 3,7 százalékkal emelkedjen, mindössze 0,2 százalékponttal kevésbé, mint 2016-ban. A reálkeresetek ugyanis lényegesen kisebb mértékben fognak nőni, mint idén, egyrészt a változatlan személyi jövedelemadó-kulcs, másrészt a magasabb infláció miatt.

Az infláció mértékét a kormány 0,9 százalékosra várja 2017-re, ugyanakkor a jegybank legutóbbi prognózisában 2,4 százalék szerepelt, s valamennyi előrejelző 2 százalék fölötti inflációt becsül a következő évre. Ám, ha elfogadjuk a GDP-deflátor megugrását, ami szinkronban van az általunk is várt magasabb fogyasztói inflációval, akkor a nominális GDP-ben nem lehet nagyobb eltérés 150 milliárd forintnál, ami a releváns fiskális hányadosoknál nem eredményez szignifikáns különbséget.

A növekedési pálya főbb paraméterei a kormányzati prognózis szerint a következők:

A gazdasági fejlődés főbb jellemzői

Százalék	2015 tény	2016 terv	2017 terv
GDP	2,9	2,5	3,1
GDP folyó áron	33 712	35 194*	37 279
GDP deflátor	1,8	1,8	2,7
Fogyasztói árszínvonal változása	-0,1	0,4	0,9
Háztartások fogyasztás kiadása	3,1	3,9	3,7
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	1,9	-1,8	9,0
Belföldi felhasználás	1,9	1,8	3,9
Termékek és szolgáltatások exportja	8,4	6,7	6,3
Termékek és szolgáltatások importja	7,8	6,4	7,4
Folyó fizetési mérleg egyenlege a GDP százalékában	4,4	5,5	5,2
Foglalkoztatottak számának változása	2,7	2,5	1,7
HUF/Euró árfolyam, éves átlag	309,9	312	312
Brent olajár (Éves átlag,/hordó)	53,6	39,6	42,6
Jegybanki alapkamat	1,8	1,0	0,9

*Megjegyezzük, hogy a mellékletek többségében 35.188 milliárd forint szerepel, de az utóbbi években soha nem sikerült egyeztetni a költségvetési tervezetben a nominális GDP adatokat. Ezúttal a különbség kisebb a korábbiaknál.

Forrás: T/10377 számú törvényjavaslat Magyarország 2017. évi központi költségvetéséről. (Megjegyzés: már a cím sem stimmel, hiszen nemcsak a központi költségvetésről szól az előterjesztés, hanem az egész államháztartásról!)

A táblázat adataiból kiolvasható annak a gazdaságpolitikai fordulatnak a megerősítése, ami 2013 második felében kezdődött, nevezetesen a belső növekedési tényezőkre való súlyáthelyezés. Ebből következik 2017-re a nettó export negatív hozzájárulása a növekedéshez és a folyó fizetési mérleg aktívumának mérséklődése.

A belső kereslet-élénkítésébe 2017-től a korábbiaknál és a korábban jelzettnél is nagyobb mértékben száll be a költségvetés, miután a jegybanki növekedést serkentő eszköztár kimerült (és nem is hozott eredményeket, hiszen a vállalati szféra még 2015-ben is nettó megtakarító volt). A költségvetési egyenlegek rontása bizonyára nem hozza meg a várt felminősítést, sőt, piaci bizalomgyengüléssel járhat, aminek következménye a forint további gyengülése az euróhoz és a dollárhoz képest. Lényegében ez áll a Matolcsy György által profitorientálttá tett jegybank érdekében is, mert kvázi fiskális tevékenységét csak ily módon tudja tovább bővíteni. A forinterősödés ellenjavalt az MNB érdekei szerint, hiszen az eltüntetné az elmúlt években képződött „teljesítményét” (nyereségét). A jegybanki alapkamat-csökkentés ugyanakkor korlátos, ezért új gazdaságpolitikai mixet fogunk látni 2017-ben: a

már tovább nem lazuló monetáris politika mellett laza fiskális politikát, amit az MNB kvázi fiskális tevékenysége direktben is támogat.

A tanulmányírásunk idején ismert prognózisok szerint 2016-ra a legoptimistább az MNB, amely továbbra is 2,8 százalékos dinamikát vár (annak ellenére, hogy Matolcsy június elején 2,0-2,3 %-ot valószínűsített). A kormány nem módosította 2,5 százalékos előrejelzését, amivel megegyezik Brüsszel prognózisa is. Az IMF 2,3 százalékos előrejelzést vár, az OECD pedig 1,6 százalékra mérsékelte júniusban (2,5 %-ról). A Reuters által megkérdezett piaci szereplők átlaga: 2,1 %. Véleményünk szerint a ma ismert feltételek mellett a növekedés ebben az évben nem fogja meghaladni a 2 százalékot.

2.4. A 2017. évi fiskális lazítás tényei

1. A 2015 áprilisában bemutatott három éves konvergencia-programban foglaltakhoz képest jelentős változás van az államháztartás GDP arányos ESA egyenlegében:

5. táblázat

Államháztartás deficitje a GDP százalékában (ESA 2010)

Év	A 2015. évi terv szerint	A mostani terv szerint
2015	2,4	2,0
2016	2,0	2,0
2017	1,7	2,4

Forrás: T/10377 számú törvényjavaslat Magyarország 2017. évi központi költségvetéséről és Magyarország konvergencia programja, 2015. április

A táblázatból látható, hogy megtört a deficit leszorításának programja, és az is, hogy az egy évvel korábbinál 0,7 százalékponttal nagyobb hiányt (261 milliárd forinttal nőtt a mozgástér) terveznek.

Megjegyezzük, hogy a pénzforgalmi mérleg szerint a hiány 400 milliárd forinttal nagyobb lesz a 2016-ra eredetileg (787 md) vártnál. S nem érdektelen az sem, hogy mindez a kamatszolgálat csökkenése mellett következik be (ezt reálisnak tartjuk) úgy, hogy az államháztartás elsődleges aktívuma visszaesik. Ezen belül is a központi költségvetés számára nyílik nagyobb tér, ahol a pénzforgalmi szemléletű elsődleges aktívum 2017-ben passzívumba megy át (511 milliárd forintos fordulat!), s ezáltal 450 milliárd forinttal nagyobb a költségek lehetősége a 2016. évinél. (A helyi önkormányzatok elsődleges egyenlege annyival romlik – mindössze 0,1 százalékkal – amennyivel az elkülönített alapoké javul.)

Az ESA szerinti elsődleges egyenleg a 2016. évihez képest megfelelődik: a GDP 1,3 százalékáról 0,6 százalékára esik.

2. A strukturális egyenlegnél hasonló lazítást látunk.

6. táblázat

Strukturális hiány a GDP százalékában

Év	A 2015. évi terv szerint	A mostani terv szerint
2015	2,1	2,1
2016	1,6	1,6
2017	1,4	2,1

Forrás: T/10377 számú törvényjavaslat Magyarország 2017. évi központi költségvetéséről és Magyarország konvergencia programja, 2015. április

A kormány a 2,1 százalékos strukturális hiány felvállalásával nyíltan szembe megy az unió általunk is elfogadott stabilitási szabályával, amely szerint a strukturális egyenleget úgy kell meghatározni, hogy az összhangban legyen a középtávú költségvetési cél elérésével. A magyar középtávú cél: 1,7 százalék. A különbségre a Költségvetési tanács is felhívta a figyelmet, amire a kabinetnek kétféle válasza volt, egyfelől, hogy a strukturális egyenleg számítási alapja, a potenciális növekedés, bizonytalan – ez igaz, másfelől, hogy majd 2018-ben érjük el az 1,7 százalékot, és innen kezdve minden lefelé tart: 2019-ben 1,5, 2020-ban 1,2 százalékos lesz ez a hiánymutató. Vagyis a szabályszegés megoldását a kormány későbbi évekre halasztotta, ami azért kérdéses, mert 2018 és 2019 is választási év lesz.

3. Az államadósság-ráta mérséklődése is kisebb lesz a korábban vállaltaknál.

7. táblázat

Államadósság a GDP százalékában

Év	A 2015. évi terv szerint	A mostani terv szerint
2015	74,9	75,3
2016	73,9	73,5
2017	71,3	71,9

Forrás: T/10377 számú törvényjavaslat Magyarország 2017. évi központi költségvetéséről és Magyarország konvergencia programja, 2015. április

A táblázatból látható, hogy az államadósság-ráta 2015-ben sem a kitűzött terv szerint teljesült, arról már nem is igen akarunk szót emelni, hogy a 2011-ben elfogadott konvergencia program szerint 2015-ben az államadósság rátájának már 64,1 százalékon kellett volna állnia, ami a magán-nyugdíjpénztári vagyon majdnem teljes felszámolásával nem is volt irreális.

***

A jelzett változások korántsem mutatnak az alig két hónapja meghirdetett nullás költségvetés irányába, amit Orbán Viktor azért tartott helyesnek, mert csak így mérsékelhető – állította - az államadósság nominális összege.¹⁶

A nullás költségvetéssel a kabinet fiskális fegyelmezettségének erősödését kívánta üzeni – főként a hitelminősítők felé, amelyek viszont erre fittyet sem hánytak. Később finomodott a „kín” és már csak a működési költségvetés egyensúlyban létének követelményét fogalmazták meg az illetékes kormányzati körök. Ezt a mostani előterjesztésben sikerült is előállítani úgy, hogy az államrezon működési kiadásaihoz annyi bevételt rendeltek, ami mellett valóban nullás a szaldó. Csakhogy ennek az ég-világon semmi értelme, közgazdasági jelentősége nincs, mindössze egy politikai trükk azok számára, akik még soha nem láttak költségvetést...

A 2017-re felvállalt magasabb hiányokkal és nagyobb adósságállománnyal éppen az ellenkező irányba megyünk ahhoz képest, mint amiről O.V. a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara közgyűlésén beszélt. (Nem először és nem utoljára változik az elv és a gyakorlat a NER-ben.)

2.5. Az állami szerepvállalás erősödése

Annak ellenére, hogy szinte valamennyi konvergencia-programban a kabinet a centralizáció és az újraelosztás mérséklődését ígerte, a 2017-es költségvetés sem igazolja ezt vissza. A GDP arányos mutatók rendre emelkednek, a kormány által várt nominális GDP alapján is. (Ha ténylegesen kisebb lesz az osztó, akkor a hányadosok még nagyobb értékeket jeleznek.)

Az államháztartás 2017-re előirányzott összes bevétele a 2016. évi 52 százalékról 54,1 százalékra nő. Ezen belül az összes jövedelemadó súlya 6,5 százalékról 7,3 százalékra, a bérterhek pedig 13,4 százalékról 13,8 százalékra emelkednek. A centralizáció fokozódása más oldalról azt jelenti, hogy az állam növekvő mértékben szorítja vissza a magánszférát, miközben annak nagyobb lendületét várna.

Az államháztartás konszolidált kiadásai a GDP-hez viszonyítva a 2016. évi 45,3 százalékról 48,8 százalékra nőnek.

Mindez következik abból, hogy a nominális GDP 5,9 százalékos emelkedéséhez képest, az államháztartás bevételei 10,2, kiadásai pedig 14 százalékkal bővülnek a 2017-re előirányzott államháztartásban.

---

¹⁶ Ezt senki nem várja, és nem is teljesíthető, kivéve Ceausescu Romániáját, amit aztán meg is lehetett nézni.

Az ötven százalék fölé, illetve annak közelébe emelkedő centralizációs és újraelosztási ráta versenyhátrányt jelent valamennyi volt szocialista országhoz képest. (A visegrádiak körében 30-40 százalékosak ugyanezek a ráták.)

2.6. A bevételekről

A bevételek valóságos és reálisan várható alakulásáról a már említett görgetett tervadatok okozta átláthatatlanság miatt nem tudunk állást foglalni. A bemutatottak alapján azonban megkérdőjelezhető:

- a társasági adó 83,4 %-os emelkedése (hacsak nem az adóhitel turbósítja fel),
- az áfa 5,3 százalékos többlete (kulcs-csökkentés, alacsony infláció ellenére),
- a személyi jövedelemadó 8 százalékos emelkedése (a bruttó átlagkereset 5,1 %-kal nő),
- az energiaellátók 34,4 százalékos jövedelemadó-emelkedése,
- az illetékek 21 százalékos emelkedése (a 2016. évi bürokrácia-csökkentés után).

S nem világos, mire alapozódik a játékadó (25 %), a gépjárműadó (4 %), és a távközlési adó (3 %) mérséklődése.

Az adótörvényeket rendszerint a költségvetési tervezet benyújtása előtt szokták nyilvánosságra hozni, most ez is fordítva történt. S a kormányzati munka teljes zavarára utal, hogy Tállai Andrásnak fogalma sem volt arról, az általa bejelentett adóintézkedéseket vajon átvezették-e a költségvetésbe. De ugyanezt állapíthatjuk meg abból is, amikor Varga Mihály a költségvetési tervezetet – többek közt – az adócsökkentés költségvetéseként mutatta be¹⁷. Ezzel szemben a tények a következők:

A 2085 milliárd forinttal nagyobb 2017. évi GDP-ből, kb. 1000 milliárd forintos bevételi többlet keletkezik az államháztartásban. Ebből adócsökkentésre 70 milliárd forint megy:

- 15 milliárd forint a kétgyerekes családok családi adókedvezményének emeléséből,
- 19 md a baromfihús áfájának 5 %-ra vágásából,
- 4,5 md a tej áfa 5 %-ra csökkentéséből,
- 10,5 md a tojás áfa 5 %-ra mérsékléséből,
- 12,5 md az internetszolgáltatás áfájának 18 százalékra való visszavételéből,
- 8,5 md az éttermi szolgáltatások áfájának 18 százalékra való leviteléből.

---

¹⁷ A nem tudja a jobb kéz, mit csinál a bal példáját mutatja az is, hogy a költségvetésben szerepelnek azok a címek is, amelyek a bürokrácia-csökkentés programjában halálra vannak ítélve.

Ezen kívül még 12,7 milliárd forinttal csökken a bankadó – az EBRD-vel és az Erste bankkal kötött megállapodás alapján, és eltörlik a 6,3 milliárd forintos hitelintézeti járadékot. A kisadónál lesznek még kedvezmények. Mindent összevetve kb. 100 milliárd forintos adómérséklésről beszélhetünk, ami egyfelől kevés, másfelől koncepció nélküli. Az áfa-csökkentéseknél rendre valaminek a kompenzálásáról van szó, ami ráadásul szembe megy az Orbán-kormány korábban hangoztatott elvével, miszerint ők a fogyasztást akarják megadóztatni és a jövedelemképződést elősegíteni.

Ezzel szemben a költségvetés ugyan nem tartalmazta, de Tállai András, NAV elnök bejelentette: lesznek adóemelések is. A dohánytermékeknél 2017 végéig fokozatosan bevezetve összesen 29 százalékos jövedéki-adóemelést terveznek, és növelik a benzin, valamint a gázolaj jövedéki adóját is, ha a Brent olaj hordónkénti ára 40 vagy 50 dollár alá süllyedne. (A költségvetés 2017-re 42,5 dolláros hordónkénti árral számol.) Az előbbiből 20 milliárd forintos többlettel számol a NAV. A nettó adótöbblet így mindjárt 80 milliárd forintra apadt.¹⁸

S nem melleleg jegyezzük meg, hogy míg a tojás, a baromfi, a tej a teljes fogyasztó kosárban mindössze 2,71 százalékot tesz ki, a dohány (4,86%) és az üzemanyag (8,32%) ennek majdnem az ötszörösét. S azt is tudjuk, hogy az alacsonyabb jövedelmű fogyasztotta tejfélék áfáját nem vágják vissza. Nagy hasznot a szegények ebből az áfa-csökkentésből nem fognak húzni.

2.7. Preferenciák és diszpreferenciák a kiadások körében

1. A legnagyobb növekedés a felhalmozási kiadásoknál jelentkezik, 91,5 százalékos, de ennek kb. a kétharmadát az uniós források adják (út-, vasút, közút, egyéb közlekedés, távközlés).
2. A többi, hazai központi forrású beruházás kb. 43 százaléka elhagyható vagy lecserélhető lenne. Ezek ugyanis felesleges presztízs-beruházások (Várba költözés, Liget-projekt, Modern városok program¹⁹, Ludovika Campus stb.) vagy „túltolt” sportberuházások, illetve egyházi intézmények fejlesztései a Paks II. Zrt tőkeemelésén (99 md) túlmenően.

---

¹⁸ A költségvetés benyújtása előtt néhány héttel ezelőtt Lázár János arra a kérdésre, hogy lesz-e jövedéki adóemelés, határozott nemmel válaszolt.

¹⁹ Orbán Viktor kormánya nevében 24 várossal kötött stratégiai megállapodást (Szegeddel és Salgótarjánal nem), ezek közül a Dunaújvárosi ismert a sajtóból is, mert erre az önkormányzati választás előtt került sor. A város 13,8 milliárd forintos fejlesztésre kapott ígéretet. (Győzött is a Fidesz jelöltje.)

3. A működési kiadásokon belül a személyi jellegűek gyorsabban nőnek, mint a mindig mostohalánynak tekintett dologiak. Lesznek béremelések a korábbi ígéretek szerint, vagy életpálya-modellekhez kötötten a köztisztviselőknél, a NAV-nál, a rendvédelmiseknél, a pedagógusoknál és az egészségügyben is.
4. Nem látszik elmozdulás a költségvetésben a hátrányos helyzetű rétegek pozíciójának javítására. Sőt, nominálisan is kisebb összeget irányoznak elő a Nemzeti Család és Szociálpolitikai alpra (96,1%), ahova családi támogatások, a korhatár alatti ellátások és a jövedelem pótló és kiegészítő szociális támogatások tartoznak. A társadalombiztosítási és jóléti szolgáltatások aránya a GDP-n belül 0,4 százalékponttal csökken, és a kiadásokon belül is 3,1 százalékponttal. Ezzel szemben a családok otthonteremtését kiemelt mértékben támogatják, s köztudott, hogy ezt jobbra csak a felső-középosztálytól felfelé elhelyezkedők tudják maradéktalanul igénybe venni,
5. A sokak által várt oktatási és egészségügyi fejlesztés 2017-ben elmarad. Bár összességében nagyobb összeget irányoznak elő, mint 2016-ban, de ezek például az oktatásban csak a korábban kivont összegek visszapótlását jelentik. A GDP arányában csökken a házi orvosok, gyerekorvosok támogatása, változatlan marad az alsó és a középfokú oktatás és csak a kórházak, illetve a felsőoktatás állami támogatása emelkedik a bruttó hazai termékhez viszonyítva.

***

A költségvetés egészében véve – finoman szólva is – talányos. Pozitív diszkriminációt továbbra sem azok felé érvényesít, akik arra rászorulnának. Szó nincs arról, hogy jövőre ezáltal mindenki egy kicsit előrébb léphet. A társadalmi kohézió további gyengülése van beléje kódolva. De a termelést sem lendíti be, nem lesz saját lábán is megélővé a magyar gazdaság.

A benyújtott és az elfogadott költségvetés közt a leglényegesebb különbség a tervezett béremelések tekintetében mutatkozott. Noha Varga Mihály azzal konferálta fel a költségvetési tervezetet, hogy az mindenki számára előrelépést jelent, és a gazdasági növekedést a bérek emelkedésén keresztül mindenkinek éreznie kell, a tervezet csak néhány területen bővítette a béremelésben részt vevők körét. Így folytatódónak írta a pedagógus életpálya szerinti emeléseket (havi 4-10 ezer forint), a rend- és honvédelmi dolgozók életpályamodelljét (2019-ig évi 5 %-os emelés), és ígéretet tett arra, hogy a NAV dolgozóira is lesz életpályamodell, továbbá, hogy a 2016. júliustól indul a kormánytisztviselők béremelése, amit 2017. január 1-je után a fővárosi és a megyei kormányhivatalokban dolgozóakra is kiterjesztenek. Varga interjúja alapján mindez kb. 80-100 milliárdos csomagot jelent 2017-re.

A tervezet nem jelezte az előirányzott minimálbér-emelést, de a szakszervezetek kiszámolták, hogy a kormány javaslata 5 százalék lesz a bértárgyalásokra, amit azonnal keveselltek is, hiszen 2018-ra azt akarják elérni, hogy a nettó minimálbér legyen azonos a létminimum összegével. Ehhez pedig évi 10 százalékos bérnövelés tartozna – változatlan szjakulcsok mellett.

Az előterjesztés továbbá szólt arról, hogy van forrás az esetleges egészségügyi, szociális, kulturális szféra béreinek növelésére is. Hogy hol, arról nem szólt a fáma. A kormány és a szakszervezetek közti tárgyalások eredményeként 2016 szeptemberétől 2018 novemberéig jelentős, a 2012. évi bérszint csaknem megduplázódását eredményező bérfejlesztésre kerül sor az egészségügyben. Varga közlése szerint ennek forrása a céltartalék, és évi 80-83 milliárd forintot tesz. Sándor Mária, a feketeruhás nővér szerint a kormányt a bejelentett gigatüntetés bírta jobb belátásra, de ezzel nincs megoldva a helyzet, mert csak a kórházakban dolgozó szakemberekre terjed ki (a kiszolgáló gazdasági, műszaki személyzetre már nem).

3. Az MKB államosításának és privatizálásának rejtélyei

Korábbi jelentéseinkben szóltunk már az egyik legnagyobb hazai bank, a Magyar Külkereskedelmi Bank körüli kormányzati sertepertékről, mostani privatizációja kapcsán rövid áttekintést adunk az utóbbi évek rejtélyes történéseiről. Bár a kérdéseinkre adott válaszok bizonytalanok, feltételezéseken alapulnak, felvetéseink talán mégsem érdektelenek.

1. Rejtély: miért kellett a magyar államnak megvásárolnia a Bayerische Landesbanktól 2014 nyarán az MKB-t? A BL-nak eladási kényszere volt 2016-ig²⁰, nekünk viszont nem volt semmiféle vételi kényszerünk. Ha csak az az orbáni terv nem, hogy a bankrendszerben 50 százalékos hazai tulajdonhányadot kell elérni. Ám most, hogy eladják, ez az érv is megdőlt.
2. Rejtély: miért vettük meg a bankot jóval a piaci értéke felett? A bank 99,9 százalékáért a magyar állam 17 milliárd forintot fizetett, amit nagyon jó üzletnek tartott Varga Mihály mondván, hogy a bajorok a vételár lepengetése előtt még 83 milliárd forintot beletettek bankba. Ezzel szemben a bankot jól ismerő Csányi Sándor csak 800-1000 millió eurós negatív árért lett volna hajlandó átvenni a bankot. Az adásvétel után a

---

²⁰ A bank a globális válságban és az Orbán-kormány bankellenes politikája következtében 2010-2014 között tetemes veszteséget halmozott fel, mintegy 590 milliárd forintot. A német tulajdonos, Bajorország csak 10 milliárd eurós mentőcsomaggal tudta életben tartani, amit az EU csak azzal a feltétellel engedélyezett, hogy a bankot eladják.

bajorok pezsgőt bontottak, mert olyan jó ügyletnek tartották a romhalmaztól való, jó áron történő megszabadulásukat. A piaci ár fölötti vásárlást csak azzal a feltételezésünkkel tudjuk magyarázni, hogy a kormány jó kapcsolatokat kívánt (2014-ben!) ápolni a németekkel, pontosabban Bajorországgal (a gázüzletág piaci ár feletti megvásárlása is erre utalt), s a kormány nem a saját pénzét költötte.

3. Rejtély: miért írta felül a vételár a kormánnyal jó kapcsolatokat ápoló Csányi Sándor véleményét? Az OTP ajánlatát talán azért kellett figyelmen kívül hagyni (a bajorok részéről érthetően), mert Orbán nem akarta Csányi birodalmát tovább növelni. (Spéder Zoltán banképítésének mostani korlátozásánál is ez az egyik szempont.)
4. Rejtély: a vétel után mi indokolta a sűrű felügyelet-váltásokat? Az MKB megvásárlása után, a Magyar Nemzeti Vagyonkezelőhöz került – ez eddig érthető, hisz állami tulajdonba vétel történt. Alig három hónap múlva azonban Lázár János Miniszterelnökséget vezető minisztériuma alá sorolódott, tőle veszi át 2014 végén az MNB (a radikális személycserékre is ekkor kerül csak sor, Balog Ádám, az MNB egyik elnökhelyettese 2015 nyarán foglalta el a bank elnök-vezérigazgatói posztját), majd 2015 decemberében eladja a Szanálási Alap e célra létrehozott leánycégének, a Magyar Szanálási Vagyonkezelő Zrt-nek. A felügyeleti útvessző-tekergés nyilván nem véletlen. A Nemzeti Vagyonkezelőtől való elvétel nagypolitikai harcra utal (Lázár Paks II-t is maga alá rendelte), amibe Matolcsy is be akart szállni, és ő lett az erősebb. 2015-től egyértelműen Matolcsy felségterületéről van szó, a nagy átalakításokat is ő hajtja végre, s kezdi meg házibankként használni: Andy Vajna és Szemerey Tamás (Matolcsy unokatestvére) a banktól kap hitelt médiacégeik megvásárlásához, Matolcsy Máté (fia) pedig a bank dolgozója lett.²¹
5. Rejtély: minek minősül a Magyar Szanálási Vagyonkezelő Zrt? A Szanálási Vagyonkezelő a piaci ár (64 milliárd) felett fizetett ki 32 milliárd forintot a teljes hitelállományért (213 md), amit Brüsszel állami támogatásnak minősített és csak azzal a feltétellel engedélyezett, hogy a bankot el kell adni 2016 első felében. S honnan volt ennyi pénze? Csak az alapítótól, a Szanálási Alaptól kaphatta, amely viszont költségvetési forrásokból dolgozik, tehát hitelt kapott-adott az államtól. Az e pontban megfogalmazott kérdésünk azért érdekes, mert egyrészt tisztázatlan, hogy a vétellel tulajdont is szerzett-e a Vagyonkezelő, másrészt nem tudni, hogy az MNB szerint a közpénz nem vesztette-e el ez esetben is közpénz jellegét.

---

²¹ A stratégiai és üzletpolitikai terület elemzőjeként dolgozott 2016 elejéig. Aztán átvette apja egyszemélyes tulajdonában álló Növekedéskutató Intézetét, amelynek nevét Mém Műhelyre változtatta.

6. Rejtély: miért gondolta 2014 szeptemberében, az adás-vétel aláírásakor a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, hogy az „MKB átalakítása²² nem terheli az államot és az adófizetőket”? Kétféle válasz lehetséges: vagy nem tudták mit vesz meg a magyar állam – ezt kizárjuk, mert ekkora felelőtlenséget azért nem feltételezünk, vagy tudták, de célravezetőnek tartották a választópolgárok megvezetését. Ez esetben nincs másról szó, mint lopást előkészítő legfelsőbb szintű hazugságról.
7. Rejtély: miért meghívásos tenderen hirdették meg a bank eladását? Rosszhiszemű, bár nem irreális feltételezéseken alapuló válaszuk: kézben akarták tartani a bank sorsát, akárkit nem engedhettek be a vételi piacra.
8. Rejtély: miért potyázták el 37 milliárd forintért a bankot? Bár a három vételi ajánlatból ez volt a legmagasabb és Vargáék jó üzletnek tartották, elpotyázásról azért beszélhetünk, mert ekkor a bank már tiszta volt (megtisztítva a veszteséget eredményező rossz hitelektől), s ez esetben a könyvszerinti érték legalább másfélszerese a reális piaci ár²³. A 37 milliárd forint azonban a könyvszerinti értéknek mindössze a 35 százalékát tette ki, ami a rossz bankoknál szokásos.²⁴
9. Rejtély: kik vásárolták meg a bankot? Erre a kérdésre az igazi választ valószínű soha nem fogjuk megtudni; erős a feltételezésünk arról, hogy strómanok. Amit tudunk, az a következő:
  - 45 százalékot vásárolt a Blue Robin Investments SCA, amely egy Luxemburgban bejegyzett alap. Befektetői indiai és szingapúri alapok, amelyeknek ez az első európai banki próbálkozásuk. A céget vételi ajánlatának benyújtásakor még be sem jegyezték. Összehozásában Semsey Barna szingapúri bankárnak volt meghatározó szerepe, aki jó barátságot ápol a Csányi Sándor magánvagyonának jelentős részét Szingapúrban kezelő Marosi Gáborral. Az indiaiak közül csak Rakes Kumar Aggarwal állt a nyilvánosság elé, aki főleg az indiai televíziózásban érdekelt, s mindössze *30 ezer forinttal szállt be a cégbe*. A tényleges befektetői háttér ismeretlen, ami alkotmányossági problémákat vet fel. Az alaptörvény szerint

---

²² Leválasztották a kritikus helyzetért felelős, kereskedelmi ingatlanhitel-állományt, majd az alaptevékenységhez nem szorosan kötődő befektetéseket. Eladták az MKB biztosítóban lévő részesedést – majdnem teljes egészében – és megváltak a gépjárműkereskedelemmel és flottakezeléssel foglalkozó érdekeltségtől (MKB Euroleasing Csoport).

²³ Az Erste Bank Hungary 15 százalékos részesedését a magyar állam 38,9 milliárd forintért szerezte meg ugyanekkor, ami 161 százalékon történő vásárlást jelentett a bank könyvszerinti tőkéjéhez képest. A 150 százalékos szorzó tehát egyáltalán nem lett volna irreális.

²⁴ Az értékbecslést a PwC végezte, amely cég 25-60 milliárd forint között határozta meg a bank értékét. Csak azt tudjuk feltételezni, hogy a becslést még a korábbi banki portfólió alapján végezték, ezért jött ki ilyen alacsony ár. Másik feltételezésünket, hogy ti. megvesztegették volna őket, elvetettük.

ugyanis a nemzeti vagyon csak olyan szervezetre ruházható át, amelynek átlátható a tulajdonosi szerkezete és a tevékenysége. Vagyis a teljes tulajdonosi körnek ismertnek kell lennie. Az ügylet véglegesítése után derült ki, hogy a Rakes Kumar Aggarwall, indiai, szingapuri, luxemburgi, dubaji és magyar érdekeltségekkel bírónak a vásárláshoz hitelre is szüksége volt, amit a Gránit bank teremtett elő. Ez nem erősíti a bank iránti bizalmat, mert a hitel nem utal erős tőketulajdonosi háttérre.

- A másik 45 százalékot a Minerva Tőkealap-kezelő Zrt. szerezte meg, amely Jaksa János Kecskeméten élő, egykor a Raiffeisen bank vezetőjeként dolgozó bankár tulajdonában van, s amely Magyarország legnagyobb, 42 milliárd forint jegyzett tőkéjű alapját gründolta össze a vásárlás céljára. (A kecskeméti kapcsolat is gyanús, de még inkább az, hogy olyan piacon tudott Jaksa „pillanatokon belül” 100 millió eurót begyűjteni, ahova egyrészt nagyon nehéz betörni, másrészt ahol ekkora összeget néhány hónap alatt rendes úton képtelenség összeszedni. Fennáll a gyanú, hogy korábban ezt az alapot Spéder Zoltánnak gründolták össze, mégpedig magyar pénzügyi befektetőktől, csak közben Orbán irányt változtatott. Ez a magyarázat arra, hogy – mint azt Jaksa János jelezte – a pénz a vételre megvolt, előteremtése nem okozott gondot.)
- A maradék 10 százalék a Pannónia Nyugdíjpénztár portfóliójába került, amely a CIG Partnerség tagja, ez a villamosipari nyugdíjasok pénztára, s egyértelműen kormánybarát.

Az MKB menedzsmentje most nem kapott vásárlási lehetőséget, „csak” ígéretet arra, hogy széleskörű munkavállalói részvényprogram lesz, és a pénzügyi befektetők nem fognak beleszólni a menedzsment munkájába.

Bankár-körökben általános a vélemény, hogy a végső befektetők magyar tőkések. A Blue Robin mögöttiek is. Nagyon is életszerűnek tartjuk, hogy akár a külföldre menekített pénzeket akarják így fialtatni, akár az itthon felszívottakat. Annyi bizonyos, hogy kormányközeli gurukról lehet csak szó. Nem tartjuk kizártnak, hogy Csányi Sándor, vagy/és az MNB alapítványok pénze forgolódott be a bankba.²⁵ Sőt, azt sem, hogy Spéder Zoltán vesztét is a magyar tőkések közti harc váltotta ki, a fiatal bankár tulajdonszerzését, terjeszkedését Csányiék és Orbán Viktor is már rossz szemmel

---

²⁵ Az alapítók heves tiltakozása az MNB alapítványok tulajdonlása ellen, mindenestre erre utal. Van olyan vélemény is, mely szerint az MNB alapítványokat kifejezetten bankvásárlási céllal hozták létre. Ezzel az alapítványok történetének ismeretében nem értünk egyet.

nézte. A Figyelő kutakodásai szerint a Duna Aszfalt Kft. tulajdonosa, Szijj László (aki a Közgép helyébe lépett) is benne van az üzletben. Mindenesetre olyan magánbank jött létre, amely az Orbán-csapat tulajdonában van; létrejöttének körülményei egyértelműen azt kódolják, hogy saját bankot teremtettek maguknak, amelytől majd kérhetnek valamit, s amelyből néhány év múlva, a tőzsdére vitelre után busás haszon remélhető.

Az MKB története tipikus NER történet: lepusztítjuk a vagyont, hogy olcsóbban szerezhessük meg, aztán állami pénzen feljavítjuk, majd – áron alul - átjuttatjuk a barátoknak. A magyar államnak – ha csak a 17 milliárdos vételi és a beletett 32 milliárd forintos támogatást nézzük – 49 milliárd forintjában van az ügylet, amivel szemben, de különösen a tényleges ráfordítások alapján, a kapott 37 milliárd forintos vételár semminek tűnik. Arról nem is beszélve, hogy még az is tisztázatlan, kit is illet meg ez az összeg²⁶. Az MNB alapítványok nyilvánosságra hozását követően derült ki, hogy a már megszerzett MKB-t a jegybank alapítványai 25,9 milliárd forinttal is megtámogatták úgy, hogy megbízást adtak neki értékpapírok vásárlására, ami a bank tőkehelyzetét javította. Nem kérdés, hogy ezt az összeget is a bankra fordított közpénznek kell tekintenünk, amelyből a privatizálást követően – jóval áron alul - magánvagyon lesz.

Az MNB úgy is támogatta az MKB-t, hogy az alapítványai által megvásárolt állampapírokat a bank számláin helyezték el (meg a Növekedési Hitelbankén, amely Matolcsy unokatestvéréé), holott a Kincstárnál ez ingyenes lett volna.

Az MNB nem szokványos, nem monetáris módon is segítette a bankot akkor, amikor alapítványain keresztül megvásároltatta a bank 224 darabból álló festményeit. A zártkörű liciten a képek végső számlája 2,4 milliárd forint lett volna, ha a botrány kiszivárgása²⁷ után a Pallas Athéné alapítványok nem mondták volna vissza az ügyletet. Utólag azt kommunikálták, hogy a bank állt el az értékesítéstől. (A bajorok az értékesítés előtt értékbecslést készítettek, a szakemberek akkor egy milliárd forintra becsülték a kollekción.)

---

²⁶ Nem kérdés, hogy az eladásban ügyködők jól kerestek. Jiri Svarc, a JP Morgan vezető kelet-közép-európai tanácsadója 1 milliárd forintot kapott, bár lehet, hogy ez pletyka. Az viszont nem, hogy a jogi munkát Nemescsói András ügyvéd és csapata végezte. Nemescsói Martonyi János veje, akinek a családja nemrég Orbán Rahel férjével, Tiborcz Istvánnal is üzletelt (borkereskedő céget vett).

²⁷ Kiderült például, hogy a Balog Ádám a képek eladója és vevője is lett volna egy személyben.

Több jel is arra utal tehát, hogy Matolcsy György a Magyar Külkereskedelmi Bankot pre-magáénak tekintette, de legalábbis kormányzati jószolgálati portfóliója részének.

Az adásvétel június 30-án zárult, ekkor nyilvánosságra kellett volna hozni a teljes befektetői kört, de ezt nem tették meg. Semsey Barna, aki a bank igazgatóságába is bekerült, jelezte, hogy a felügyeleti és a nemzetközi szervezeteknek a kívánt mértékben felfedik a hátteret.²⁸ Közölték ugyanakkor, hogy a menedzsment és a dolgozók 15 százalékos részvénycsomagot fognak kapni, és a bankot 2019-ben a tőzsdére akarják bevezetni. A bank munkáját nemzetközi tanácsadó-testület fogja segíteni. Tárgyalnak az EBRD-vel is részesedés-szerzésről (10 %). Mindehhez csak annyit teszünk hozzá: ha nem volna takargatni való, akkor nyugodtan felfedhetnék maguk a végső tulajdonosok. A magunk részéről azt vélelmezzük, hogy a kormányhoz közelálló hazai oligarchia áll valamennyi fedő tulajdonos hátterében²⁹, kivéve Spéder Zoltánt, akit innen kipiszkáltak.

4. Bevásárlás az Erste Bank Hungary Zrt-be

2015 februárjában fogant az a megállapodás, hogy a bankadó csökkentése fejében a magyar állam tulajdonrészt vehet az Erste Bankban (és az EBRD is 15 százalékban). A szerződést ez év júniusában írták alá, hivatalosan a Corvinus Zrt. lesz az osztrák hátterű bank magyar tulajdonosa. A közel 40 milliárdos vételár fejében egy-egy tagot lehet delegálnunk a bank igazgatóságába, illetve felügyelő bizottságába. (Egy kicsit drága munkahelyteremtés...)

Véleményünk szerint ez magyar részről egy teljesen értelmetlen tulajdonszerzés, mert 15 százalékkal nem tudjuk érdemben befolyásolni a bank tevékenységét. Csupán arra jó, hogy meglegyen Orbán terve a legalább 50 százalékos magyar banktulajdonlásról. (A sajtó nyílt titokként ír arról, hogy az MKB eladásával a magyar befolyás nem szűnik meg, ami igaz is, hiszen legalább 55 százalékban magyar tulajdonosok birtokolják.)

---

²⁸ Az MNB-én, mint felügyeleti szervén túl a bankkal kapcsolatban álló kereskedelmi bankok is megkapták a teljes tulajdonosi listát. Enélkül ugyanis elnehezült volna az MKB mozgása a bankközi piacon, ahol csak kellő transzparenciával bíró juthat forráshoz.

²⁹ A nagy találgatások közt még olyan véleménnyel is találkoztunk, hogy a végső tulajdonosok közt ott van Orbán Viktor, illetve ismert fedőcégei.

5. Az MNB alapítványainak (Pallas Athéné) felfeslése

Az Alkotmánybíróság március végi határozata alaptörvény-ellenesnek minősítette a jegybanktörvény tervezett módosítását (az egyéni képviselői kezdeményezést egy nap alatt zavarták át a parlamentben). Kimondta, hogy az MNB csak működésének alapvető közfeladataival összhangban hozhat létre gazdasági társaságot vagy alapítványt, és így az azoknak nyújtott vagyon nem veszíti el közpénzjellegét. Ezért nem lett kihirdethető a Pallas Athéné alapítványok tevékenységét 30 évre titkosítani kívánó törvényjavaslat. Lázár János jelezte, hogy a törvénynek még egyszer neki fognak futni. Orbán Viktor – mint a kiszivárogtatásokból kiderült – mérges volt Matolcsyra, amiért azt hitte, hogy el tud rejtőzni ekkora összegek kihelyezésével a nyilvánosság elől. S bár az előterjesztő Bánki Erik volt és a kormány a tervezetet nem is tárgyalta, az AB döntése a kormányra is rossz fényt vetett.

Néhány héttel később – már az alapítványok botrányos tevékenységének nyilvánosságra hozatala után – a parlament mégis megszavazta a jegybanktörvény módosítását, amely most már csak az MNB többségi tulajdonában álló cégek gazdálkodását titkosította tíz évre. Hivatkozva arra, hogy az adatok nyilvánosságra hozatala sérthetné a devizapolitikai vagy központi pénzügyi érdekeket, és esetleg versenyhátrányt okozhatna a jegybanknak³⁰. Emellett rendelkeztek arról is, hogy az alapítványok tevékenységét a továbbiakban az ÁSZ ellenőrzi.³¹

Az alapítványok minden elképzelést felülmúló 2014-2015 közötti költekezéseit április végén ismerte meg a nagyérdemű, amire összefoglalóan csak annyit mondhatunk, hogy azokat Matolcsynak jó oka lett volna eltitkolni, a görög istennő Pallas Athéné funkciójával (jog, igazságosság) ellentétesen ugyanis a Móricz által megjelenített „panamák lápvilága” feslett fel.

Az MNB az alapítványait 2013 végén, 2014 elején hozta létre azzal céllal, hogy azok az oktatás és a tudományos kutatás megújulását szolgálják. Eredetileg az öt alapítvány 160 milliárd forintot kapott, amit szigorúan biztonságos befektetésekből kellett tartaniuk,

---

³⁰ Róna Péter véleménye szerint (és e sorok írója szerint is) az elfogadott jegybanktörvény-módosítás ellentétes az AB döntésével. Az Alkotmánybíróság ui. kimondta, hogy az MNB a közsféra része, így forrásai közügyeket szolgálhatnak. Ezért nem értelmezhető az, hogy ha a versenyszférába lépnek – mert oda nem léphetnek -, akkor bizonyos adatokat titkosítani kell. Az alapítványokat is törvénytelenül hozták létre, és így az általuk életre keltett gazdasági társaságoknak sincs törvényi felhatalmazásuk. A „helyzet ex lex”, vagyis törvénytelenül felhasznált közpénzekről van szó.

³¹ Ez alkalommal szavazták meg Matolcsy György fizetésének havi öt millió forintra való felemelését, amit a jegybankelnök kivételes tevékenysége alapján természetesnek tartott. Normál jogállamban, ahol a viszonyokat nem perszónalunio szabályozza, az elnök urat ekkor már nagy ívben kipenderítették volna.

aminek csak a hozamát használhatták fel. Később megtudtuk, hogy Matolcsy György 2-2 milliárd forint likvid pénzfelhasználást is engedélyezett, ezt 2015-ben 12 milliárd forintra emelték. Még ebben az évben létrehoztak egy hatodik alapítványt is, s azóta az alapítványoknak számtalan vállalkozása képződött. A 2016. márciusi elszámolás szerint a vagyon összesen 267,23 milliárd forintot tett ki, ebből 24,47 md ingatlanban, 7,76 md bankbetétben, 37,7 md cégrészesedésben és 197,3 milliárd forint állampapírban volt.

Az MNB alapítványainak 2014. évi tevékenységéről még számot adott a HVG-ben, ebből megtudhattuk, hogy 95 pályázónak kb. 200 millió forintot folyósított, valamivel kevesebbet, mint amekkora tiszteletdíjat a kuratóriumi tagoknak kifizetett. A nagy pénzszórás 2015-ben indult meg, és erről értesülhettünk ez év tavaszán. Pontosabban az MNB „társadalmi szerepvállalásának” döntéseiről és ingatlan-vásárlásairól korábban is voltak információink, s azt is tudjuk, hogy Matolcsy György 2014-2018 között erre a célra 320 milliárd forintot szánt. Ebből finanszírozzák az Értéktárprogram – különleges műkincsek megvásárlására és az ingatlanprogram, amely két részből áll: 40 milliárd forintot szánnak különleges ingatlanok megszerzésére, és 50 milliárdot azok felújítására, átalakítására. Nem teljesen világos, hogy az alapítványok ingatlanvásárlásai részét képezik-e ennek az ingatlanprogramnak, vagy azon kívül értendőek.

Az alapítványok költségeiből a következők voltak kivehetők:

- A pénz legnagyobb része állampapírokba ment. Az EKB többször figyelmeztette az MNB-t, hogy ha az elsődleges piacon vásárol, az a monetáris finanszírozás tilalmába ütközik. Nincs információ arról, hogy az alapítványok az elsődleges vagy a másodlagos piacon léptek-e fel keresletükkel, csak közvetett információk alapján szűrhető le, hogy nagy valószínűséggel tiltott területen is kereskedtek. Bárhol is vették meg az állampapírt, vásárlásukkal olyan hozamokra tettek szert, amely – főszabály szerint – nem illette volna meg őket, hiszen a jegybank „nyereségét” – be kellett volna fizetniük a költségvetésbe. Legutóbbi információ szerint az alapítványok le kívánják építeni portfóliójuknak ezt a részét – részben, mert tartanak az EKB elmarasztalásától, részben – s véleményünk szerint sokkal inkább emiatt – jobb befektetési pozíciót akarnak elérni. Ezért veszik az irányt az ingatlanok megvásárlása és hasznosítása felé. (Erre hozták létre az „Optima” hálózatukat.) A közeljövőben tehát számíthatunk arra, hogy az MNB alapítványok is beállnak a nem kívánatos ingatlanbuborék fújásába.
- A költségek ezen kívül két főirányt követtek: az egyik az alapítványok és céljaik infrastruktúrájának megteremtése, a másik dotációk folyósítása – az alapítványi

céloktól messze eltérően is. Az infrastruktúra kialakítása egyrészt luxusingatlanok vásárlásában jelent meg, valamint ezek baráti cégek által való felújításában, luxus berendeztetésében³² (Magyar Építő – Mészáros Lőrinc jövendő veje, Market Építő Zrt. – Garancsi István, Elios Innovatív Zrt, - Tiborc István, és Heiszler Zoltán cége). A legnagyobb vállalkozást a kecskeméti high-tech egyetemi komplexum felépítése jelenti (ahol a Szemerey család kitüntetően érdekelt). A dotációk rendkívül szerteágazóak voltak, így támogattak

- külföldi egyetemeket, egyházi szervezeteket,³³
- könyvkiadást, könyvterjesztést,
- médiát (pl. Vs.hu),
- konferencián való részvételt³⁴,
- kutatást³⁵,
- marketing munkát,
- elemzések, riportok készítését,
- PhD dolgozatok elkészítését,
- forrásra szoruló bankokat (MKB, Növekedési Hitelbank),
- ösztöndíjakat,
- ügyvédi munkát³⁶
- honlapkészítést,
- oktatás-szervezést,
- szakkollégiumot (Lánczi Andrásét) stb.

A dotált területek nagyobb részének nem volt köze a bank főtevékenységéhez, de még a közgazdaságtudományhoz sem.

- A források kihelyezésénél a fő szempont a családi, baráti, illetve a kormányzati klientúra támogatása volt. Lényegében a Fidesz Lánczi András által megfogalmazott kormányprogramjának teljesítése. A támogatottak közt voltak Matolcsy György unokatestvérei, eminensen Szemerey Tamás és családja (Növekedési Hitelbank, New Wave Kft, BanKonzult kft.), a jobboldali média képviselői (Echo tv), a jobboldal politikai

---

³² 280 ezer forintos négyzetméterenkénti áron vásároltak szőnyeget, 100 000 forintért darabonként székeket (71 db).

³³ A Sapientia, a nagyváradi, az újvidéki, az ungvári, a komáromi Selye János egyetem, a Sao Pauló-i USP Egyetem, az Erdélyi Református Egyházkerület.

³⁴ Pl. Rio de Janeiróban a Modernitás és Hagyomány Ibéramerikában c. konferencián.

³⁵ Különösen a tanzániai, a namíbiai, a botswanai, a szubszaharai terepkutatások kapcsolódhattak szorosan az MNB fő tevékenységéhez és alapítványainak profiljához.

³⁶ Pl. a Nagy és Trócsányi Ügyvédi Iroda segédkezett az ingatlanvásárlásoknál 55 ezer forintos órabért (összesen 137 millió forintot kaptak).

munkatársai (Simon János, Fritz Tamás, Boros Imre, Leitner Csaba, Lánczi András, Lovas István), jobboldali folyóiratok: Magyar Szemle, Polgári Szemle, kiadók (Osiris, Tiszatáj, Kairosz). De hozzájutottak forrásokhoz az alapítványok kurátorai is, akik természetesen mind „megbízható” személyekből verbuválódtak. S ne feledkezzünk meg Matolcsy Györgyről sem, akiről Widerman Helga Sakk és póker címmel írt könyvet, ezt 70 millió forintért fordították és adták ki lengyelül, ukránul, románul és cseh nyelven. A jegybankelnök Heti Válaszban írt cikkeinek gyűjteményes kiadását pedig kb. 15 millió forintért vásárolták meg a nyomdától (kiadója ismeretlen), amit alkalmanként ingyen osztogattak (pl. közgazdász-vándorgyűlésen, gazdasági konferenciákon). A dotált magánszemélyek neveit az MNB a személyiségi jogok védelmére hivatkozva nem hajlandó kiadni, noha az ombudsman erre felszólította. A követett elvek ismeretében azonban nincs kétségünk afelől, hogy közöttük aligha bukkannánk az ellenzék neveire.

- Az alapítványok, bár profiljuk különböző, kereszt-finanszíroztak is, azaz közös programokba is beszálltak. Kuratóriumaik ritkán jöttek össze, többnyire elektronikusan szavaztak. Az irányokat Matolcsy György szabta ki, aki kipipálta a javasolt témákat, vagy az elvetendőket mellé „krumplit” rajzolt. Ha valamely kurátor nem volt teljesen képen, azt telefonon felvilágosították. Nem állja meg tehát a helyét az az állítás, hogy az alapítványok a jegybanktól függetlenül működtek, részben az említett kézi irányítás miatt, de azért sem, mert minden kuratóriumban jelen volt a jegybank képviselője, s a „függetlenek” sem voltak valóban függetlenek.

- A megjelölt célok és a rájuk fordított összegek összevetése alapján az a benyomásunk, hogy a ceruza többnyire vastagon fogott.³⁷ Ha lúd, legyen kövér! – elv érvényesítése érthető, hiszen a kuratóriumok nem saját vérrel, verítékkel megszerzett pénzüket osztogatták, hanem az államét, ami nekik semmibe nem került. Sem piaci, sem belső etikai kontroll nem érvényesült.

- Az alapítványok – minthogy vagyonukat nem tekintették közvagyonnak – döntéseiknél teljes mértékben nélkülözték a közbeszerzés szabályait. A megrendeléseken keresztül átfolyó pénzek így simán jutottak el a támogatandó célszemélyhez, céghez, intézményhez. Csak idén május közepén kérdezték meg a Közbeszerzési Döntőbizottságtól, hogy a közbeszerzési törvény hatálya alá esnek-e. A bizottság igen válasza után – az az

---

³⁷ Szemerey Tamás BanKonzult cége például messze a piaci ár fölött (750 ezer forintért) készített gazdasági elemzést ráadásul alapítványonként egy-egy példányban mindegyiknek eladva. Hogy arról már ne is tegyünk említést, hogy a nagy átszervezések ellenére még mindig a jegybank elemzői gárdája a legjobb ma Magyarországon. Ám az, hogy a Szemerey Bankja a jegybanki kamatlábnál kisebb betéti kamatot fizetett a nála elhelyezett alapítványi pénzekért, már felveti a hűtlen kezelés vádját is.

alapítványokra 200 ezer forintos bírságot rótt ki, mondván, hogy önként jelentkeztek. Ezt a trükköt bevetve legalább 30 szerződésükre nézve indítottak további eljárást maguk ellen, mivel így a büntetés maximum a szerződés 10 százaléka és csak a legutóbbi évre vonatkozik. Ha az eljárás hivatalból indult volna, akkor öt évre visszamenőleg kellene vizsgálni, és a büntetőtarifa 15 százalék lenne. A 200 ezer forintos, nevetségesen alacsony büntetés bársonyos hatósági eljárásra utal.

- Hogy az alapítványok költekezéseiknél mennyire nem követik a saját szabályaikat, azt az ingatlanbefektetésekre való átnyargaláson túl a májusi költekezésük is tanúsítja. Közös befektetési cégükön, a Feridán keresztül 8,5 milliárd forintért vásároltak értékpapírokat többek közt a Tesla Motors (1 millió dollárért) részvényeiből, a Netflix kötvényeiből (fél millió dollárért), a MOL-papírokból, de külföldi és hazai bankpapírokra is költöttek (MFB, Eximbank, Barclays, Commerzbank, Royal bank of Scotland, UniCredit). Ebből is egyre inkább az rajzolódik ki, hogy Matolcsy György saját befektetési alapjának tekinti az MNB alapítványokba kiszervezett közvagyonát, és idejét annak forgatásával tölti ki. Az alapítványok létrehozatalánál egyébként azzal érvelt, hogy amit nem tilt a törvény, azt szabad (ez a Fidesz-működés általános elve is), márpedig ami nem ellenkezik az MNB fő feladatával és nincs is tiltva, azt szabad. Ezért nincs gátlása akkor sem, amikor pl. borpincét, éttermet akar alapítványi finanszírozással létesíteni.

Miközben Matolcsy György elszatócskítja a Nemzeti Bank renoméját, amit helyreállítani nem lesz könnyű, meg van győződve arról, hogy ő jót és jól cselekszik. A lehető legjobbat teszi alapítványaival az országnak. Úgy véli, a társadalom támogatására folyósított pénz a jegybanké, amiért ő megdolgozott, s ennél jobban azt nem lehetne felhasználni. Persze, ahol vágják a fát, ott hullik a forgács is – nyugtatja magát ezzel a sztálini hagyatékból ránk maradt lózunggal. S minden a törvények betartásával történik... Gyuri egy más világban él, nem abban, ahol mi, úgy gondolja, hogy ez még csak a kezdet, de szépen tartanak a dolgok a végkifejlet felé, amikor már mindenki úgy fog gondolkodni, mint ő, amikorra eltűnnek az ósdi közgazdasági ismeretek képviselői és a matolcsyzmus fogja beragyogni az egész tudományos világot. (Csakhogy akkor megszűnne maga is, mert nem volna kivel harcolni, nem volna mihez képest másként gondolkodni, vagyis lételemei iktatódnának ki.)

S most azért PhD-zik Matolcsy – témavezetője, Lentner Csaba szerint, hogy „több száz évre beírja magát a történelembe” Ehhez pedig az kell, hogy „a nem konvencionális gazdaságpolitikai eszközei tudományos rendszerré álljanak össze. Ez zajlik most.” (168 óra 2016. május 26. Ébresztő, polgártársak!) Lentner Csaba az idézett interjúban körömszakadtáig

védi az MNB elnökét. Szerinte az AB nem járt el kellő alaposással döntése meghozatalánál, az alapítványokba kivitt pénz igen is elvesztette közpénz jellegét. A polgári értelmiség szemére veti, hogy nem állnak ki M.GY. mellett, pedig ő a 2018-as választások „alfája és ómegája”. Nem talál semmi kivetnivalót abban sem, hogy a kuratóriumok szinte csak jegybankelnök holdudvarából álltak össze, mert azok mind kiváló szakemberek. Matolcsy szerinte „a nemzetgazdaság motorja. Mondhatni, a fejében lévő szellemi muníció mozgatja a bruttó hazai terméket, a GDP-t.” (Id. u.o.)

Merőben másként vélekedik Matolcsyról és az ő alapítványairól egykori barátja és munkatársa, Bokros Lajos, aki ötbrendbeli törvénysértéssel vádolja a jegybankot. Mert törvényi felhatalmazás nélkül elvonja a közpénzeket az államtól³⁸, mert törvényi felhatalmazás nélkül folytat fiskális politikát, mert kísérletet tesz arra, hogy a közpénzt magánpénzzé nyilvánítsa, mert a közcélokra történő állami pénz elköltését kivonja az országgyűlés ellenőrzése alól, mert tiltott módon finanszírozza az államháztartást.

Jogászok (Magyar György, Transparency International) szerint már az alapítványok létrehozatala is ellentétes volt a jegybanktörvénnyel, az egész konglomerátum jogellenes. Az ügyészségnek meg kellene kezdeni a nyomozást, ám erre nem igen számíthatunk, hiszen a legfőbb ügyész neje, Polt-Palásthy Marianna az MNB személyzetise és két alapítványban is kurátor.

Az alapítványok költségeinek részbeni nyilvánosságra hozatala után az ellenzék határozottan fellépett. Az Együtt feljelentést tett, az MSZP Matolcsy azonnali lemondását követelte. Matolcsyt a parlamentben is meghallgatták, aki valamennyi felvetésre azt válaszolta, hogy az mind blöff. Vagyis nem válaszolt semmire.

A botrány kitörését követően a kormánypárti képviselők egy darabig bizonytalanok voltak, menekültek a válaszadás elől, aztán Orbán Viktor eldöntötte: kiáll Matolcsy mellett, leváltásáról szó nem lehet (az égnek és földnek kellene ahhoz összedőlnie), de Gyurinak magát kell megvédenie. A beavatkozást, a véleménynyilvánítást azzal hátrították el, hogy a jegybank független, nem szólhatnak bele a tevékenységébe. Ez pedig farizeusi érvelés volt, mert a kormány csak a monetáris politikába nem avatkozhat bele, de mint fő tulajdonos igenis felelősségre kell, hogy vonja minden más tevékenységéért a központi bankot. A kormányzati kommunikációs stáb azt találta ki, hogy Matolcsy monetáris politikájának istenítésével ellensúlyozzák alapítványi tetteit. Ennek megfelelően kezdett a nagy kánon arról szólni, hogy

---

³⁸ Ez nem állja meg a helyét, mert erre Matolcsy még 2012-ben törvényt íratott. Eszerint a jegybank nyereségének felhasználásáról nem a tulajdonos, a Nemzetgazdasági miniszter dönt, hanem a bank igazgatósága. Viszont azt a szabályt meghagyta, hogy ha az MNB veszteséges lenne, akkor azt a költségvetésnek meg kell térítenie.

2010 után minden eredményt Matolcsynak köszönhetünk, nélküle a magyar reformok nem működnének.

Írások, források az MNB alapítványainak botrányairól:

http://index.hu/gazdasag/2016/06/04/matolcsy_unokatestvere_szerint_nincs_baj_a_rokonokkal_az_mnb_korul/

http://www.portfolio.hu/gazdasag/igy_vert_at_mindenkit_matolcsy.230921.html

<http://blog.atlatszo.hu/2016/04/tiltott-jegybanki-finanszirozasi-felsejlik-az-mnb-alapitvanyok-szerzodesebol/>

<http://atlatszo.hu/2016/04/30/az-mnb-alapitvanyai-kivonjak-magukat-a-kozbeszerzes-es-a-nyilvanossag-alol-de-sikerult/>

<http://444.hu/2016/04/21/ezt-a-birodalmat-akarta-eldugni-elolunk-matolcsy>

http://hvg.hu/gazdasag/201618_matolcsykonnyv_664_oldalondicseret_hazugsagok_es_elhagytasok_vigyazat_csalas

http://hvg.hu/gazdasag/20160429_165_millio_forintert_rendelt_szonyegeket_a_Matolcsyalapitvany_a_Windsori_kastelyt_es_a_Feher_Hazat_is_ellato_cegtol

http://hvg.hu/itthon/20160427_puszpenz_papp_reka_kinga_mnb_alapitvanyok_media

http://varanus.blog.hu/2016/04/25/tenyfeltaro_ujsagirok_ugranak_ki_az_mnb_kozpenzfolyobol

http://index.hu/gazdasag/bankeszobiztositas/2016/04/29/mnb_alapitvanyok_kozbeszerzes_pallas_athene_mnb-alapitvany/

http://index.hu/gazdasag/2016/04/28/mnb_alapitvany_monetaris_finanszirozasi/

http://index.hu/gazdasag/2016/05/02/matolcsy_dontott_mnb_alapitvany_penzerol/

Matolcsy-int magyarnemzetben

<http://mno.hu/belfold/sakk-es-poker-allami-jatek-1340996>

<http://444.hu/2016/05/05/megigertek-megcsinaltak-titkosítottak-az-mnb-cegeinek-gazdalkodását>

http://index.hu/gazdasag/2016/06/04/matolcsy_unokatestvere_szerint_nincs_baj_a_rokonokkal_az_mnb_korul/

6. A Spéder Zoltán elleni hadjárat

Spéder Zoltán, aki jelentős befolyással bíró médiabirodalommal (Index. hu Zrt., Inforádió Kft, NET Média Zrt. Portfólió, Napi.hu Kft. CEMP SH Kft.) és nagy ingatlanbefektetésekkel rendelkezik, az elmúlt három és fél év alatt megcsinálta a maga különleges pénzügyi birodalmát. A gondolat, hogy a hazai banktulajdonlást meg kell erősíteni, Orbán Viktortól ered, s az is, hogy ezt a takarékszövetkezetek hálóján, a vidék bankjának megteremtésén keresztül valósítsák meg. Erről Orbán már a 2010-es kormányalakítás előtt beszélt, beígérve egy 100 milliárd forintos tőkeemelést is, amivel a takarékszövetkezetek érdekszövetségének elnöke, Demján Sándor messzemenően egyet értett. A tervet aztán Spéder Zoltán és Vojnich Tamás dolgozta ki, amelynek lényege, hogy a takarékszövetkezeteket egy nagy integráló

szervezet alá kényszerítették (államosították), vagyonukat elvették, a Takarékbank, mint központi bank alá helyezték. Ezt követte a privatizáció, amely meglehetősen irányított volt, és ennek köszönhetően az FHB-n keresztül Spéder Zoltán került fő tulajdonosi pozícióba. De Spéder bevásároltatta bankjába a Magyar Postát is.

A Spéder féle pénzügyi konglomerátum különlegessége a következőkből adódik:

- A főtulajdonosnak sikerült az OTP mögött a második legnagyobb bankot létrehoznia a magyar piacon – lekörözve a K+H-t. Hálózata a legnagyobb az országban: 1800 fiókot és 1200 postahivatalt foglal magában.

- Közvetlen felügyeletét a Miniszterelnökséget vezető minisztérium (Lázár János) látja el, az MNB bank- és érték-papírfelügyelete nem kutakodhat nála, mert az integrációs szervezet nem bank.

- A bank a többi pénzintézetnél jóval kevesebb bankadó fizet, mert azt a takarékok mérlegfőösszege alapján számítják, és a progresszív adó itt a legalacsonyabb.

- A bank esetleges vétségeiért, az okozott károkért az OBA áll helyt annak ellenére, hogy az ellenőrzés alól az intézményei kivonták magukat.

- Jelentős állami pénztámogatás mellett jött létre: az integrációs szervezet 136 milliárd forintot kapott. A magyar állam (MNV, MFB?) 102+10 millió eurós kötvényt jegyzett le úgy, hogy azért érdemi kamatot a banknak nem kell fizetni. A kötvénysorozat speciális értékpapír, nincs lejárat. Az első vételi opciós időpont 2018-ban van (2012 végén, illetve 2013 májusában történt a kibocsátás). Elvileg a kötvény 12,85 százalékos kamatú, de ha az FHB nem fizet kamatot, annak nincs jogkövetkezménye. Viszont a kötvény részvényre átforgatható. (A botrányban ez a kötvény játssza az egyik főszerepet, ti. ezt úgy dobták a Citi bank közvetítésével piacra, hogy azt külföldi befektetők vásárolják meg, ami kb. egy percig igaz is volt – s ezt a szakma ma már pontosan tudja – aztán a magyar állam vette meg a papírokat.) A Magyar Posta bevásárlását az FHB Kereskedelmi bankjába is állami támogatásnak kell tekintenünk (30 milliárd).

- A bank körül létrehozott kiterjedt szolgáltatási hálózat és a működtetés szabályozása az elmúlt években jelentős magánhasznokat termelt, miközben az államnál veszteségek halmozódtak. (A pénzszivattyú NER-ben ismert tipikus esete.)

- A bank felállítását és működését minden ponton segítette a parlamenti törvényhozás, vagyis az Orbán-kormány általános bankellenes támadásaival szemben Spéder kivételes pozíciót élvezett. (Politikai tőke támogatásával életre hívott intézmény.) Így tudta például elorozni Csányi Sándor elől azt, hogy az uniós pénzek visszerthes kihelyezésénél az MFB az

uniós források folyósításának infrastruktúráját a Takarékbank, az FHB a B3 Takarékszövetkezet és a BB hálózatán alakítja ki (állami hitelprogram lebonyolítása).

Spéder Zoltán további tervei közt az állami közműszolgáltatásba való bekapcsolódás szerepelt (nyilván úgy, hogy majd magának privatizálja a cégeket).

Ezt a már-már hibátlanul működő rendszert két hét leforgása alatt vágják taccsra. Mindenki egyszerre, mintha egyetlen vezérszó beintésére támadt volna³⁹, s ennek elsöprő ereje volt:

- Május 31-én Demjén Sándor levelet írt a miniszterelnöknek, amelyben felhívta a figyelmét arra, hogy hamis jelentésekkel megtévesztik. Ami Spéder bankjánál folyik, az a takarékok, 130 ezer vidéki kisember kifosztása. A szövetkezeti integráció célt tévesztett, a szövetkezetek alulról való építkezése megszűnt. A levél tartalmát első menetben megpróbálták cáfolni Spéderék egy kikényszerített takarékszövetkezeti közös levéllel⁴⁰, de később kiderült, hogy a tagok mindent egzisztenciális kényszerből hajtottak végre az integrációban. Noha Demjén Sándor és a VOSZ végig opponálta Vojnich-Spéder kivitelezését, és fenyegetett mindenféle hazai és nemzetközi bírósággal, ahol jogorvoslatot keres, meghallgatásra négy év után csak most talált. Orbán Viktor nemcsak válaszolt neki, de fogadta is, amikor pontokba szedve is megállapodtak a teendőkről.

- Június 7-én a parlament különleges sürgősséggel tárgyalta és elfogadta a Nemzetgazdasági minisztérium javaslatát a szövetkezeti integrációról szóló törvény módosításáról. Ennek az a lényege, hogy az irányítás kikerül Spéder kezéből, mert a törvény nem tekinti a továbbiakban a bankhálózat központi irányítójának a Takarékbankot, és megengedi, hogy azt bármely más bank is betöltse. (A találgatások azonnal megindultak, az MKB-t, a Szemerey Tamás tulajdonolta Növekedési Hitelbankot, a Budapest bankot és az MFB-t is esélyesnek tartja e pozíció betöltésére a bankpiaci környezet. Az a figyelemre méltó, hogy a találgatásokban csak és kizárólag kormányzati politikai támogatású pénzintézet jött szóba – az szerep betöltésére való alkalmasság fel sem merült.) A törvénymódosítás másik lényeges eleme az volt, hogy az egész takarékszövetkezeti rendszert a bankfelügyelet ellenőrzése alá helyezik. Itt is meg kell jegyeznünk, hogy az MNB ezt már korábban is kérte, de a felügyeletet gyakorló Lázár János vezette minisztérium azzal söpörte le az asztalról, hogy

---

³⁹ Utólag áttekintve a történeteket, nem kétséges, hogy a karmester Orbán Viktor volt, aki kiadta a kilövetési parancsot: most már lehet.

⁴⁰ A válasz pontosan megfelelt az ismert kormányzati reakcióknak: Demjén ne hazudozzon, hagyja békén a szektort, egyébként is a szervezete már súlytalan, csak hat szövetkezet ment el az OSZT-közgyűlésre, és éppen ő nem tekintette partnernek a takarékszövetkezeteket.

az ellenőrzés rendben van. (ti. ez az ő feladatuk volt), nincs semmi kifogásuk a bank tevékenységével kapcsolatban. A törvénymódosítással Lázárék is kaptak egy nagy fricskát.

- Ezen a napon Orbán Viktor is mondott egy nagyot, amivel megerősítette a kilövetési parancsot: a kormány ellenzi, hogy a takarékok FHB részvényeket vegyenek. (Pedig éppen ennek végrehajtására hívta össze június 15-re Spéder Zoltán a közgyűlést, megint pénzre lett volna szüksége.) Korábban Orbán nem ellenezte a bevásárlási terveket, sőt, nagyon is meg volt elégedve az takarékok integrációjával.

- Június 8-án a Magyar Nemzeti Bank különösen nagy, 105 millió forintos bírságot rótt ki az FHB Jelzálogbankra, mert az a 2012. december 20-i és a 2013. májusi kötvény kibocsátásánál megtévesztette a vásárlókat. Hogy miért most állapította meg a „fogyasztók megtévesztésének” bűnét azt azzal magyarázta az MNB, hogy most ért vizsgálatainak végére. Ez volt az a kötvényeladás (102+10 millió euró), aminek végső vásárlója a magyar állam volt.

- Megszólalt a Bankszövetség is, az, amely egyetlen hang nélkül nézte végig a takarékszövetkezetek einstandolását és az államosítás utáni fura privatizációt. Patai Mihály azt nehezményezte, hogy a bankadó számításánál a takarékok mérlegfőösszegeit külön-külön nézik, miközben minden más esetben együtt lépnek fel. Továbbá, hogy az integráció (Szövetkezeti Hitelintézetek Integrációs Szervezete, SZHISZ) felett az MNB-nek nincs felügyelete, de az OBA-nak fizetési kötelezettsége áll fenn, és azt is megemlítette, hogy az FHB-hoz tartozó Diófa alapkezelő milyen nem piaci módon vonja el a takarékok profitját. Orbán Demjánnak írt levelében, és a bekövetkezett törvénymódosítással erre a problémára is válaszolt. Meg kell jegyeznünk, hogy a Bankszövetség ezúttal történő meghallgatása is kuriózumnak számít a NER történetében.

- A Nemzeti Nyomozó Iroda a következő napokban házkutatásokat hajtott végre az FHB-ban, a Magyar Postánál és a kapcsolódó társaságoknál, valamint Spéder Zoltán lakóingatlanában, ahol – és ez a legfontosabb a történetben! – hangfelvételeket foglalt le. Ezek Spéder telefonbeszélgetéseit rögzítették – az újságok szerint – Orbánnal, Lázárral és Rogán Antallal folytatottakat. A DK azonnali parlamenti vizsgálóbizottság felállítására hívta össze a képviselőket, de a kormányzatiak meg sem jelentek. Nem kétséges, hogy jó okuk van ennek a szálnak az eltüntetésére, agyonhallgatására. Valószínűsíthető, Spéder a maga védelmére vette fel a beszélgetéseket, ami legalább két dologra utal: tisztában volt azzal, hogy nincs egészen rendben az, amit csinál, másrészt meg ismerhette azt a kört, amelyik ezt számára megengedte. A Nemzeti Nyomozó Iroda január 11-én rendelte el a csalás gyanúja miatti nyomozást, az azóta eltelt öt hónapban, ha történt volna valami, valószínű, értesültünk volna, de legalább is Spéder lett volna óvatosabb. De nem, valószínű az idő a téma

megemésztésére, a harcban részvevő szereplők megfigyelésére, a harc kimenetelének mérlegelésére és kommunikációjának kidolgozására kellett Orbán Viktornak.

- A NAV kiemelt vizsgálatot kezdett Spéder médiacégénél a CEMP SH Kft.-nél.

- Június 7-re készült el a TV 2-ben az a film, amely a Rejtőzködő milliárdosok cím alatt sátáni módon mutatta be Spéder Zoltánt és birodalmát. Képeit a 888 és a Riposzt is lehozta. Akik látták az „alkotást”, azt állították, hogy ilyen mélységű és típusú karaktergyilkosságra utoljára a Rákosi korban volt példa. Arról természetesen mélyen hallgatott a film, hogy Spédert korábban és folyamatosan erős Fidesz-kötődés támogatta. E médiatámadásnak is voltak előzményei, a Pesti Srácok például már a múlt év végétől piszkálgatta Spéder birodalmát, és a 888 is megengedett írásokat, de ezeknek nincs nagy médiafelületük. Ám ez is arra utal, hogy Spéder kaphatott előre jeleket, amiket nem vett figyelembe, olyan magabiztos volt a dolgában.

- Június 10-én az FHB közleményt adott ki, amely szerint a bankcsoportnál minden a törvények szerint zajlott le, és nem válaszolnak a pletykákra, rágalmakra. „Az FHB bankcsoport ...prudensen, az MNB folyamatos felügyelete mellett működik.” Kiemelték, a vádaskodások visszautasítása mellett, hogy a bankcsoport sikeresen működik, sok nyereséges vállalkozása van. (A kritikákra adott kormányzati válaszoknak pontosan ez a koreográfiája, Spéderék eltanulták!)

Szinte minden, a témához hozzászóló felteszi a kérdést, miért éppen most csapott le derült égből a villámcsapás. A magunk válaszát azzal kezdjük, hogy egy ideje már nem is volt olyan derült az ég. Spéder kaphatott jeleket - mint utaltunk rá - a médiából, és valahonnan a Nemzeti Nyomozó Irodának is szagot kellett kapnia januári rendeletének kiadásához. Sokat mondó az is, hogy a Nemzeti Vagyonkezelő is kifogást emelt a 2015. decemberi tőkeemelésből való állami kimaradás miatt, de aztán elállt a beadványától. Ugyanezt az esetet kifogásolta egy pénteki rádióinterjújában Orbán Viktor is, hogy ti. barátságtalan lépés volt az FHB részéről az államot a tőkeemelésből kizárni. Mindenesetre az látszik, hogy Spéder Zoltán nem vette komolyan ezeket az előjeleket. Ennek három oka lehetett:

- Maga mögött érezte Orbán támogatását.
- Ha a támogatás elvész, a hangfelvételek bizonyító erejében még bízhat.
- Ha Orbán nem is támogatja, Lázár mögötte áll, s úgylis ő lesz az utód. S valóban Lázár az utolsó utáni pillanatokig kiállt mellette.

Orbán Viktor sem egyetlen pillanat alatt világosodott meg, szerintünk többretegű az akció beindulásának oka:

- Túl sok panasz érkezett Spéderékre a közvetlen környezetből (Matolcsy a felügyelet hiánya miatt, az Index alapítványai elleni támadásai okán, Demján leveléből kiderült, hogy nagy népi felháborodás lehet vidéken, a települések hangadó, mértékadó köreiben, Demján vádjait ráadásul nagyon is érthető módon adta elő. Orbán Csányival is kibékült idővel, most már rá is hallgatott, s ő is bemutatta mennyire igaztalanul lejt a pálya Spéder felé.)
- Tartott attól, hogy a kötvény-kibocsátás miatt megint baj lesz az unióval, hiszen nem lehet letagadni, hogy az magáncég tiltott állami támogatását jelenti. Ezért kérte a visszafizetését, de mivel Spédernek erre nem volt pénze, hívta össze június 15-re a közgyűlést. (Ám ezt a megváltozott jogi feltételek miatt le kellett mondania, s állítólag a hitelt vissza is fizette⁴¹, mert attól tartott, hogy ha nem teszi, az állam a kötvényt részvényre cseréli, és így lép be a birodalmába.)
- A Orbán által teremtett Gólem életre kelt, elszemtelenedett és beintett neki. (Nem fizetett a kötvény után érdemben kamatot, kizárta 2015 decemberében a tőkeemelésből az államot, majd amikor ezt nehezményezték, megígérte a korrekciót, de azt azóta sem teljesítette. A június 15-re kiírt közgyűlésen a figyelmeztetések ellenére a Takarékbank pénzének teljes FHB-ba kerülésére számított.)
- Orbán felismerte, milyen veszélyes az a portfolió.hu által megírt vélemény, miszerint aki a Takarékbankot támadja, az Orbán Viktort támadja.⁴² Erre annak kapcsán került sor, hogy a NVA nem fogadta el az FHB mérlegét és felmentést sem adott volna az igazgatóságnak. Volt, aki kimondta, hogy a király meztelen. Ha pedig ő a király, és a támadások rá irányulnak, akkor két eset van, vagy ő bukik, vagy Spédernek kell buknia. A döntést Orbán hozta meg. A Gólem, amely fölé kezdett magasodni túl veszélyesnek tűnt, ezért le kellett fejezni.
- Spéder médiabirodalmára is szemet vetettek, egyrészt, mert inkább ellenzéki magatartást tanúsít, másrészt, mert elég népszerű. 2018-nak pedig ilyen közegben nem lehet sikerrel nekivágni. Lehet, hogy meg akarták venni egy-egy darabját, de Spéder nem adta.

---

⁴¹ Nagy kérdés, hogy honnan teremtett elő erre Spéder több tíz milliárd forintot. Hiszen az FHB Jelzálogbank 2015-ben is 10 milliárd forintos veszteséggel zárta az évet (2014-et 16 milliárddal). Nem tartjuk kizártnak, hogy Simicska Lajos segítette ki. De üzlettársa és barátja, Lantos Csaba is segíthette. A cégekonglomerátumon belüli forrás-átzivattyúzást nem tartjuk reális opciónak akkor, amikor éppen emiatt indultak meg ellene támadások.

⁴² A környezetéből kiszivárgott információ szerint erre Orbán nagyon berágott, mondván, hogy szembe akarják állítani a NER intézményével.

- S még egy ok, ami – a pletykákból értesülve – az utolsó csepp lehetett a pohárban: Lévai Anikó, Orbán felesége is nagyon nehezményezte, hogy Gáspár fiúk korábbi „utazási történetét” az Index kitergette. (Aztán le is vették napirendről, és az újságíró távozott a portáltól.)

Az FHB bankcsoport elleni vizsgálat tárgya ma három kérdésre összpontosul:

- Hogyan zajlott le a Magyar Posta 28,5 milliárd forintért történő bevásárlása az FHB Kereskedelmi Bankjába (49 %-t szerzett)?

- Miként privatizálta a Magyar Posta a pénzszállító cégét (UPT Security)?

- Miként osztozkodott az FHB és a Magyar Posta a Díjbeszedő érdekeltségein?

A gyanú az, hogy ezekben az esetekben az állam rosszul, Spéder Zoltán viszont jól járt. A Nemzeti Nyomozó Iroda nem is hűtlen kezelés gyanújával indította meg a vizsgálatait, mert ekkor az állami részt kellene néznie, hanem csalást gyanít, a vizsgálat tehát Spéder Zoltánra fókuszál.

Értesültünk arról is, hogy volt egy negyedik pont is, ám ezt elvetették. Ebben arra a kérdésre keresték volna a választ, hogy adott-e a Magyar Posta pénzt a takarékszövetkezeteknek a 2015. decemberi tőkeemeléshez. Ezt nem akarta a Magyar Posta felfedni, és tkp. ez állt annak a titkosítási kérelemnek a hátterében, aminek a törvénybe foglalását Áder János aláírta (nagyjából egyidőben az MNB alapítványok titkosítási kérelmének elutasításával, csak ez nem kapott elég médiavisszhangot).

Összegzőnk megírásának idején – 2016. július elején - a szaksajtó tele van a Spéder-üggyről szóló elemzések, találgatások, nevüket fel nem fedő informátorok híreinek tömegével. Van úgy, hogy a sok kevés, s most is az az érzésünk, hogy a tengernyi írás átnézése sem feltétlenül könnyíti meg azok dolgát, akik szeretnék megérteni, hogy miről is van tulajdonképpen szó. Az imént felsorakoztatott lépés-sorozatot még össze lehetett állítani a hazai médiumok terméséből, mindehhez hozzátehetjük a szereplőket közelebbről is régebben ismerők pillanatnyi véleményét is, s ezek nyomán állunk elő a magunk elméletével:

- Spéder Zoltán kivételesen kedvező körülmények és folyamatos kormányzati támogatást maga mögött tudva építhetett ki akkora gazdasági, média- és egyéb birodalmat, amelynek 2016-ra már a pusztta létezése, mérete és funkciója is potenciális veszély lett a jelenlegi Magyarország legszűkebb hatalmi magva számára.

- Balszerencsésére ez év tavaszára **összekapcsolódott, s interferálni kezdett négy olyan tényező is**, amelynek mindegyike eredetileg egymástól függetlenül alakult ki, de lett arra nyomós ok, hogy a hatásait mind-mind egyetlen irányba tolják.
  - Az egyik, a szűkebb bankvilágon belüli átalakulási folyamat, amelyben Spéder csoportja elérte azt a küszöbértéket, amelytől már nyílt veszélyt jelenthetett Csányi Sándor monopolhelyzetére. (Számos véletlen folytán lett eme ellenérzés lelkes támogatója Matolcsytól Pataiig a bankvilág néhány kulcsfigurája is.)
  - A másik folyamat a médiavilágon belül kezdődött, s még most is zajlik. A lényegét más ponton már megírtuk, most csak annyit kell felidézniük, hogy a habonyista, a következő választásra átalakítandó kormányzati média elsőszámú terjeszkedési területe a netes világ lett, ahol pedig a legnagyobb falat az Index.hu, ennek az önállósága Spéder tulajdonlásában nem tűnt kellően kézben tarthatónak és eléggé kormánypártinak.
  - A harmadik folyamat a Lázár-körüli belső csatározások hullámvázából adódik. Őt az uralkodó körökben nyíltan Orbán lehetséges utódjának tekintik, ám mostanság megint olyan idők járnak, amikor ez a kérdés Orbán szerint nem időszerű. Ezért annak is kellő fegyelmező ereje lehet, ha a kormány legerősebb emberének a gazdasági hátterét egy időre visszametszik. (Magyarán, ez a támadás nemcsak Spédernek és csoportjának szólt.)
  - A negyedik szál szorosan kötődik ez utóbbi mozzanathoz: 2014 után, valamint Simicska kipaterolását követően elemi erővel vetődött fel a fideszes gazdasági elit köreiben a generáció-váltás igénye: elég volt a Vén Hülyék hozzá nem értéséből. S ennek az informális mozgolódásnak az egyik centruma éppen az Orbánéknál jó évtizeddel fiatalabb közgazdász-csoportosulások soraiban lett érzékelhető. Ők pedig ezer szálon kötődnek Spéderék világához.
  - Mindehhez jött az MKB privatizálásának az utolsó pillanatokban való átterelése az új – szolnoki, kecskeméti –erőközpontozhoz.)

Abban – ismerve Spéder Zoltánt – biztosak vagyunk, hogy érdekeiért a végsőig harcolni fog, s nem egyedül, hanem segítőkkel. Ezért fogunk még a nevével találkozni. Az ügy üzenete azonban félelmetes lehet a Fidesz vállalkozói körében: bármennyire is a központi

akaratot hajtod végre, nem vagy biztonságban, ha konkurenst látnak benned: menned kell, felmosatják veled azt a padlót, amit a főnök utasítása szerint piszkítottál be...

Példastatuálás zajlott le, mint Putyinnál, vagy korábban Sztálinnál....

Irodalom:

http://hvg.hu/itthon/20160704_Igy_gyartott_Spederrol_smarolos_alriportot_Andy_Vajna_tev_eje

<http://www.origo.hu/itthon/20160624-speder-zoltan-milliardok-moodys-veszteseg-leminosites.html>

http://hvg.hu/itthon/20160610_Inkabb_ne_legyunk_baratok

http://index.hu/velemeney/2016/06/12/karaktergyilkossagtol_nem_kell_felnetek/

http://kettosmerce.blog.hu/2016/06/10/ijeszto_csondben_vegzi_ki_sajat_oligarchajat_orban_v_iktor

7. Fejlemények Paks II. beruházás körül

1. Április végén a Nemzeti Választási Bizottság elutasította Jávor Benedek népszavazás kezdeményezéséről szóló beadványát. Az Együtt képviselője a kvóta-népszavazás engedélyezése után esélyesnek vélte javaslatának elfogadását; a következő kérdés hitelesítését kérte: „Egyetért-e Ön azzal, hogy az Országgyűlés határozatban hívja fel a Kormányt a Magyarország Kormánya és az Oroszországi Föderáció Kormánya közötti nukleáris energia békés célú felhasználása terén folytatandó együttműködésről szóló Egyezmény megszüntetésének kezdeményezésére?” Az NVB arra való hivatkozással tagadta meg a hitelesítését, hogy az alaptörvény tiltja a nemzetközi szerződésekről szóló népszavazást.
2. A Paks II.-ről szóló megállapodások, és azok létrejötte indoklásának három lényeges eleme is megdőlni látszik:
  - A Roszatommal való szerződéskötést többek közt azzal indokolta a kormány, hogy ez a cég volt az egyetlen, amely finanszírozási konstrukciót is kínált, mégpedig nagyon előnyöset számunkra. A 10 md eurós kereskedelmi hitel igénybe vételi lehetősége azonban elbizonytalanodott. Egyfelől a finanszírozó Vnyesnyekombank olyan nehéz helyzetbe került, hogy tavaly csak hatalmas állami támogatással tudta magát fenntartani. Valószínű ezzel összefüggésben Lázár János már arról beszélt a parlamentben, hogy a magyar gazdaság már megszerzett nemzetközi bizalma alapján a külső piacokról is finanszírozni tudnák a projektet. Ehhez csak a következőket fűznénk hozzá: atomerőmű beruházást senki nem finanszírozna meg nekünk. Ami szóba jöhet, az az, és erre utalt Lázár is, hogy előtörlesztünk a külső

- piacokon megszerzett forrásokból. Ám a törlesztést nekünk 2026 március 15-ével kell megkezdenünk – a szerződés szerint. Ha úgy lenne, hogy a leszámolt teljesítést, mi azonnal kifizetjük az oroszoknak, akkor nem beszélhetünk orosz hitelről. De erősen kérdéses, hogy lehetséges-e ez, hiszen a pénzügyi megállapodásban erről nem volt szó. Normál körülmények közt, ha egy banknak előtörlesztenek, annak költsége van, a megállapodásban erről sem rendelkeztek. Arról viszont igen, hogy 0,25 százalékos rendelkezésre tartási jutalékot kell fizetnünk a teljes hitelösszeg után. Ezt az előtörlesztéssel sem úsznánk meg. S az sem elhanyagolható kérdés, hogy a szokásos államadósság-finanszírozási igényünkön túl hozzá tudnánk-e jutni a pénzpiacokon további, ráadásul nukleáris energia-fejlesztést finanszírozó forrásokhoz. Ha igen, a költsége, akkor is kérdéses.
- Paks II. 2014. január 14-én aláírt szerződésekor arra hivatkoztak, hogy azért vált sürgőssé az ügy, mert Paks I. blokkjai lemerülnek, lehet, hogy azokat idő előtt le kell állítani. Ezzel szemben megtudtuk, hogy az elmúlt években az 1-es és 2-es blokk plusz 20 évet kapott, amit a szakértők további 10 évvel még megtoldhatónak vélnék. Így Paks I. és Paks II. akár egy évtizeden keresztül is együtt fogja termelni azt a villamos áramot, amelynek az eladása erősen kérdéses lesz (nemcsak az előállítási költségek, hanem a várható kereslethiány miatt is). A projektnek ez az egyik neuralgikus pontja tehát nem, hogy enyhült volna, hanem még fokozódott is. (Meg persze ismét lelepleződött egy kormányzati hazugság.)
  - Az MVM elnök-vezérigazgatója egy május végi sajtótájékoztatón annak véleménynek adott hangot, mely szerint most a villamos energia egységára 30 euró, és nem látnak okot arra, hogy a közeljövőben emelkedne. Ezzel kétségbe vonta a beruházás megtérülését, amit a Rothschild-ház tanulmányában 50,5-57,4 euró mellett valószínűnek tartottak azzal a feltételezéssel, hogy a piaci ár 65 euró lesz. Ezt az árszintet azonban a kormányon kívül senki nem fogadja el. Jan Ondrich, energetikai szakközgazdász fantazmagóriának tartja. Ő a Greenpeace felkérésére készített tanulmányt Paks II.ről, munkatársaival hatféle forgatókönyvet számoltak végig, de a reálisan várható árak mellett minden esetben veszteség termelődött. Lehetségesnek tartják, hogy évi 285 milliárd forintot fog felemészteni Paks II. működtetése az állami költségvetésből.⁴³

---

⁴³ Candole Partners tanulmány

3. Ismeretes, hogy Brüsszel két kérdést továbbra is vitat, az egyik a tendereztetés elmaradása, a másik az állami támogatás. Úgy hírlík, hogy az utóbbit el fogja fogadni (mint a Hinkey Point-nál is). De ha így is lesz, Ausztria bejelentette, hogy meg fogja vétózni, a döntést megtámadja az Európai Bíróságon, mert az osztrák kormány ellenez minden támogatást, ami a nukleáris energiát célozza meg. Lázár János – aki Brüsszellel tárgyal – semmivel sem tudott jobb és több érvanyaggal szolgálni Brüsszelnek, mint a Rothschild tanulmánnyal, amit viszont az EB illetékesei vitatnak. Ennek ellenére a miniszter úgy nyilatkozott, hogy még a nyáron megszületik az elvi döntés Brüsszelben Paks II.-ről.
4. Szijjártó Péter és az orosz külügyminiszter, Szergej Lavrov május végi sajtótájékoztatójukon a témáról ellentétesen nyilatkoztak. Magyar részről az hangzott el, hogy a kormány elkötelezett a projekt mellett. Az orosz fél viszont nagyon talányosan annyit mondott, hogy a magyar-orosz kapcsolat nem függ a beruházástól, amit úgy is lehet érteni, hogy esetleg visszalépnek tőle. Májusi hír volt az is – ehhez illeszkedik -, hogy a Roszatom leállította törökországi atomerőmű-építését (Akkuyu) az előkészületek után, és a projekt 49 százalékát eladásra kínálja.

III. Átellenben

Eddig a figyelmünket szinte csak a kormányzati oldalon elkönnyvelhető lépések, döntések, mozgások számbavétele kötötte le, pedig a politikai térfél másik oldalán is számos érdekes fejleménynek lehettünk tanúi. Mind a civil társadalom, mind pedig az ellenzéki pártok életében olyan fontos változások jelentek meg, amelyek indokoltá teszik, hogy a „másik oldallal” szembeni, korábban azért igencsak indokolt tartózkodásunkat ezúttal feladjuk.

Kezdjük a körképet ott, ahol az előző krónikánk idején befejeztük.

1. Tüntető, tiltakozók, elégedetlenek

Negyedévvvel korábbi beszámolónkban hat oldalt is szenteltünk az idei év nagy újdonságának, a pedagógus-mozgalmak keltette elégedetlenségi hullámok bemutatására. Beszámolónkat a március 30-ra meghirdetett egy órás figyelmeztető sztrájk említésével fejeztük be. Ezt az akciót a kormányzati oldalon kudarcként, ám a szervezők igen nagy sikerként könyvelték el.

Mondhatnánk azt is, hogy mind a két oldalnak igaza volt a maga szempontjai alapján, de ennél összetettebb a helyzet. És a tiltakozók oldaláról nézve mégis csak az a legfontosabb, hogy a demonstrációk láncolata ezúttal sem szakadt meg, hanem világosan látszott a következő két alkalom időpontja is.

Április 15-re a *Tanítanék-mozgalom* hirdetett demonstrációt, néhány nappal későbbre, április 20-ra pedig az a sztrájkbizottság kezdeményezett az országos pedagógus-sztrájkot, amelyben már együtt tevékenykedett a két érintett, legnagyobb szakszervezeti tömörülés is. Mindez azt is jelentette, hogy a kormány és a pedagógusszervezetek közti tárgyalások során ezúttal nem sikerült megosztani sem a szakszervezeteket, sem pedig szembeállítani a mozgalmakat a szakszervezetekkel szemben. Főleg azért nem, mert valamennyi tárgyaló fél elfogadta az év elejei demonstrációk követeléseiben kikristályosodott ún. 25 pontos programot.

A kormányzati oldal magatartása is meglepően sokat változott. A februári változtatások nyomán előtérbe tolt Palkovics László államtitkár a korábbiakhoz képest türelmesebb kulturáltabb tárgyalási stratégiával képviselte a képviselhetlent. S talán fel is volt jogosítva néhány, nem túl jelentős változtatás elfogadására is, mert a tárgyalások végül soha nem szakadtak meg oly erővel, hogy ne lettek volna később folytathatóak.

De a másik oldal, a lázadás kezdeményezői is merőben másképpen viselkedtek, mint ahogyan ezt az elmúlt hat év társadalmi elégedetlenségeket megjelenítő szereplői tették. Négy fontos változást is érdemes ez ügyben számításba vennünk.

Először is, a vissza-visszatérő tiltakozások lassanként kitermelték azt a tucatnyi, civil karakterét továbbra is őrizni képes szószólót, akinek ma már nem idegen közeg a különféle rádió- és tévéstudiók világa, aki lépésről lépésre megtanulta a nyilvános szereplés elengedhetetlen kellékeit. Ugyanakkor nem nyeli el őket a hagyományos hazai pártpolitika mindenkit megfertőzni képes kisszerűsége, korlátozottsága. Ma már Pukli István, Törley Katalin, Pilcz Olivér, Sándor Mária és még néhányan úgy jelenhetnek meg bárhol, hogy a saját nevükben, mindenféle szervezeti/politikai hovatartozástól függetlenül is érvényes a mondanivalójuk.

Másodszer, e sorok írója igen nagy örömmel érzékelte, hogy az új szereplők képesek voltak megtalálni a hangot, az együttműködés hullámhosszát azokkal a szakszervezeti vezetőkkel, akiknek már legalább két évtizede az lett volna a dolguk, hogy a vesztes érdekek képviselőjét elvállalják. S a másik oldalról: Gallónétól Mendrey Lászlóig többen is képesek voltak váltani, s megtanulni az újonnan kifejlődött mozgalmakkal való együttműködés mindennapi mintáit.

Harmadrészt, az idei mozgalmak mintha tanultak volna az előző öt év lázadásainak kudarcaiból, s megértették, hogy minden ilyen jellegű tiltakozás legnagyobb veszélye a nyom nélküli befejezetlenség élménye. Az, hogy a nagy-nagy nekibuzdulás után nem maradt semmi sem utánuk. A pedagógus-mozgalmak például eleve számíthattak arra, hogy a számukra legfontosabb követeléseket a kormányzat nem fogja elfogadni, ezért nem lesz indokolatlan, ha legfontosabb panaszait, kifogásait újból és újból transzparenssé, az utcákon is érzékelhetővé teszik. (Az áprilisi sztrájkokat követte a június 11-ei „Tanérváró”, amikor is a pedagógus-tüntető kiosztották a kormányzati kulcsszereplők bizonyítványát, s a már megszokott esős, tüntetésre legkevésbé sem alkalmas körülmények között is „megbuktatták” a kormányt. Majd pedig alig három héttel később jött a legújabb Sándor Mária-akció, az este hat órakor elkezdett, s 12 órán át tartó virrasztásos tiltakozás, ahol az idén talán már negyedszer is együttműködhetek az egészségügy, valamint az oktatás elégedetlenjei.) Ez a vonás átvezet a negyedik, igen fontos karakter megfogalmazásához.

Negyedrészt, az idei tüntető, elégedetlenkedő csoportok között megkezdődött annak a szolidaritásnak a kiépítése és fenntartása, amire Magyarországon évtizedek óta nem volt példa. Az egészségügyi dolgozók lassan belátták, hogy az oktatásban szenvedőknek alapjában véve hasonló és ugyanúgy rendszerszintű gondjai vannak, mint nekik, és ezért előbb-utóbb természetessé vált az egymás demonstrációin való részvétel, a kölcsönös fellépés, mozgósítás, felszólalás, a logisztikai együtttervezés. Innét már csak egy lépés lenne a tömegközlekedésben dolgozók, a közalkalmazotti szféra tágabb keretei közötti kiszolgáltatottak és más védtelen társadalmi csoportok ki nem beszélt sérelmeinek felvállalása és képviselése.

Számomra úgy tűnik, hogy a hosszú évek óta gyakorolt kormányzati hozzáállás, a megszokott válság-elhárító rutin az idei évben csődbe jutott, legalábbis késésben van. Nem működik sem a megosztás, sem az időhúzás. Ebből persze még nem következik a kormányzati fél egyértelmű kudarca, de az igen, hogy 2010 óta először találhatják magukat fáziskésésben. Eme alpont befejezéseképpen nem állhatom meg, hogy ne idézzem meg egy olyan élményemet, amely ugyan meglehetősen szubjektív jellegű, viszont nagyon is ideillő. Idén június 18-án tartotta meg Farkasházy Tivadar azt a „Szárszói találkozót”, amelyet először 1993 nyarán hozott tető alá. Általában két-háromszáz vendég szokott itt összezsúfolódni az ország feltehetően legnagyobb méretű sátra alatt. (Mi a legelsők is ott voltunk, korabeli fényképek tanulsága szerint éppen Orbán Viktor mellett ülhettem akkor... Ez ma már nem fordulhatna elő.) A mostani a 15. ilyen rendezvény volt, s erről Kocsis Máténak, a mostani Fidesz egyik legautentikusabb szóvivőjének - egykori kommunikációs igazgatójának - a következő véleménye volt: *„A panoptikumban összegyűltek a bukott liberálfasiszták,*

magyargyűlölők, drogosok, pénzmosók, homokosok, szociális gengszterek, befáradt okoskodók, elzavart komcsik, bűnözők, idegbajosok és még néhányan...” Na már most, a második sorban ülve - és a későbbiekben „befáradt okoskodóként” a színpadra is kiszólítottan a következőket láttam a színpadon órákig beszélni: Sándor Máriát, Gulyás Márton, Pukli Istvánt és Juhász Pétert. Tehát az új politikai mozgások által kitermelt newcomereket. S a közönség soraiban, csöndben ült és figyelt két korábbi miniszterelnök, számos egykori és mai pártelnök, a bukott és elzavart egykori miniszterek számát már fel sem próbálom idézni. Ha a mai Fidesz-vezérkarban tényleg az idézett vélemény lenne a meghatározó, akkor azt hiszem, nem sokat értettek meg az idej évi változásaiból.

2. Pártok

2.1. A Jobbik

Kezdjük a sort a Jobbikkal, már csak azért is, mert korábbi elemzéseink során ezt a formációt rendre figyelmen kívül hagytuk. Mondván, semmi olyasmi nem történik körülöttük, aminek a Rendszer Egésze szempontjából kitüntetett fontossága lett volna. Ez a tavasz azonban mást tartogatott.

Május utolsó vasárnapján tartotta tisztújító kongresszusát a Jobbik. A hazai média elszokott már attól, hogy az ilyen jellegű, reprezentatív párteseménnyel behatóbban is foglalataskodjon. Ez a hétvége azonban a kivételek közé tartozott, sőt a közéleti médiumok ekkor már hat hete találgatták, hogy miféle végkifejlete lehetséges a Jobbik legszűkebb vezérkarán belül kitört vezetési válságnak. Történt ugyanis április végén, hogy Vona Gábor nyilvánosságra hozta ama három közismert vezető-társának a nevét, akinek az alelnöki jelöltségét - elnöki hatalmánál fogva - a kongresszuson mindenképpen meg fogja akadályozni. Lett is nagy találgatás: vajon miféle fordulat kezdetének híre ez a belső küzdelem? A találgatásoknak leginkább két komolyabb oka volt ekkoriban.

Részben az, hogy Vona már hónapok óta az addigi Jobbik-képhez képest merőben eltérő, sokkal kevésbé szélsőséges, minden tekintetben kiegyensúlyozott, konzervatív és modern pártvezetőként mutatkozott meg. Ezt a változást az elemzői had úgy értékelte, mint az erőteljes középre fordulás, a Fideszt 2018-ban középről leváltani igyekvő stratégia nyitányát. És valljuk be, nem sok egyéb magyarázatot találhattunk volna mindarra, amit a többség - nem kis gúnyolódással - „cukiság-kampánynak” keresztelt el. Részben pedig az támasztotta alá a komolyabb fordulat esélyét, hogy a kihagyandók között szerepelt az a Novák Előd, akit a közvélemény - Vonán kívül - leginkább ismerhetett, s akinek a szerepköréhez kötötték a

Jobbik szélsőségességét, leplezetlen rasszizmusát és a kíméletlen elitellenességet. Akadtak ugyan olyan hangok is, miszerint ennek az egésznek nem érdemes túlzottan nagy jelentőséget tulajdonítani, egyszerűen arról lehet szó, hogy a közelgő választások előtt Vona Gábor szeretné a lehető leg egyértelműbbé tenni a pártján belüli erőviszonyokat. (A média igyekezett is minél szélesebb körben hangot adni e belső villongásoknak, ami már csak ezért sem volt egyszerű ügy, mert Novák Előd - tartva magát az eddigi szilárd eszmei alapjaihoz - nem volt hajlandó szóba állni az általa cionistának vélt médiumokkal. Amely kört ő olyan tágan értelmezte, hogy a maga szűkebb - kurucinfős - világán kívül mindenkit e sötét gyanú árnyéka lepett el...)

A május 29-ei kongresszuson végül igazolódtak az előzetes személyi találgatások, s azt is be lehetett látni, hogy ebben a pártban azért nagyon nehéz lenne olyan összetételű vezetést összehozni, amelyből a nemzeti radikalizmussal történő szembefordulás szándéka lenne kiolvasható... (Kicsit úgy éreztem magam, mint negyven évvel ezelőtt, amikor abban kellett volna valamiféle mélyebb, történelmi tartalmat felfedezni, hogy Pullai Árpád helyett Borbély Sándor lesz-e majd a KB-titkár...? Esetleg - fordítva...?) Az nagyon is valószínű, hogy az új összetételű vezetéssel Vona Gábor egyszemélyes hatalma tovább erősödött, miként az is, hogy a Jobbik komolyan gondolja: 2018-ban szeretné önmagát a Fideszt érdemben leváltani képes párt erejeként láttatni. S ennek az elhítetéséhez nem lesz elegendő az a 20 % körüli támogatottság, ahol már jó ideje vegetálnak.

Feltehetően ennek az egész hathetes mini-válságnak is ez utóbbi tényező a legfontosabb magyarázata. A Jobbik támogatottsága az elmúlt egy-két évben nem nő, miközben a Fideszből csalódottak száma folyamatosan bővíti a nem szavazók, tartózkodók, kivonulók arányát. Telnek-múlnak az évek, a Fidesz pedig elorozta először a nemzetért való aggódás privilégiumát a Jobbiktól, majd Trianont és a Horthy-korszak rehabilitálását is, az idegenellenességben pedig lényegesen vonzóbb alternatívának mutatta magát. Lassan nem marad más hozomány a Jobbiknak, mint dühödt elitellenesség, amit azért a parlamenti széksorokból igen bonyodalmas dolog hitelesen felmutatni.

S van itt még egy összefüggés, amit legfeljebb a közvélemény-kutatások rejtjelmeiben járatos elemzők (Závecz Tibor, Boros Tamás, Krekó Péter) vettek csak észre: a változatlan méretű támogatottság mögött szép lassan átformálódik a bázis összetétele. A fiatal és képzett csoportok soraiban ma már a Jobbik egyértelműen erősebb és nagyobb támogatottságot tudhat maga mögött, mint a Fidesz. A 30-45 közötti korosztályban pedig - főleg a középfokú, szakmával rendelkező férfinépeség körében - az elutasítottság lassanként átformálódott elfogadottsággá - itt már a Fidesz lett az elutasítottabb párt. Szóval...óvatosan azzal a

bírálat, miszerint a Jobbik megragadt az egymilliós támogatottság szintjén, s nem képes onnét elmozdulni. Végül, még egy utolsó tényezőről is érdemes megemlékeznünk. A Jobbik körül éveken át hermetikusnak mondható médiazárlat működött, egyszerűen nem illett őket megszólítani. A tavalyi tapolcai siker azonban ezt is értelmetlenné tette, azóta a Jobbik vezetői, szakértői rendszeres résztvevőivé váltak az amúgy is mind szűkebbre szabott, időnként borzalmasan egyoldalú politikai diskurzusoknak. Mindebből nem következik egyértelműen az a Fideszes legenda, miszerint a sértett Simicska Lajos lenne a Jobbik médiaképessé válásának a hátterében. (Az ATV-t például nagy valószínűséggel Lajos igen kevésbé tudná befolyásolni...) Ám azt sem lehet elfeledni, hogy a SL-nál megmaradt médiaszelet (Hír tv, Magyar Nemzet, Heti Válasz, Lánchíd rádió, stb.) még ma is képes lefedni a jobboldali hírfogyasztó tábor nagyobbik felét, ezért az innét érkező kritikai hangoknak mégis lehet politikai mozgósító hatása. Ha éppen úgy akarná. Ez ma még nyitva levő kérdés, miként a Jobbik középtávú jövőjének esélye is.

Vannak, akik úgy vélik, hogy az idei/májusi fordulattal megteremtették a váltópárttá válás alapjait. S van olyan vélemény is (George Hemingway-é), hogy a Jobbik most van a csúcson, innét fog visszaszorulni oda, ahonnan jött: a törpepárti pozícióba. Az az igazság, hogy 2016 júniusában a Jobbik jövőjét illetően érdemes még azokat az érveket is végiggondolnunk, amelyek első látásra jócskán kizárják egymást. Ma még.

Írások a Jobbikról:

- Hosszú rések éjszakája. A Jobbik Fideszesítése. HVG. ápr. 28.
- Boros Tamás: A Jobbik felnőtté válása. figyelő, ápr. 28.
- A nagy Jobbik-balhé hátteréről. Előd nem beszél az újbeszélt. MnCs. május 5.
- Vezércsel. Jobbik: ki nyer ma? 168 óra. máj. 12.
- Jobbik: irány a Nyugat? HVG. máj 12
- Nemzeti kezdőcsapat. Nsz. máj. 24.
- George F. Hemingway: Hungarista pirkadat. Nsz. máj.26.
- Pető Péter: Lehet más a Jobbik. Nsz. jún. 1.
- Az ígéret. MnCs. jún. 2.

2.2. Szocialista útkeresések

/Tudjuk, persze, tudjuk, hogy az ellenzéki oldalon legalább öt párt osztozik a Fidesz-rendszert balról, liberális oldalról leváltani kész pozícióban, de változatlanul az a véleményünk, hogy az ennek az ellenzéknek az alapproblémáit bőséggel át lehet tekinteni az MSZP-t érintő események révén is. Sajnos. /

Június végén nagy pillanatokra készülődött a szocialista párt tábora. Nemcsak kongresszust tartottak, hanem elnököt is választottak. S megint újat, 2005 óta már a hatodikát. (Hiller, Gyurcsány, Lendvai, Mesterházy, Tóbiás és most: Molnár.) Valljuk be, hogy ennél a meglehetősen beszédes adatnál jobban semmi nem világítja meg azt a hosszan tartó politikai válságot, amiben a baloldal már egy évtizede vergődik. Az új elnök mindig egyfajta totális vezetési cserét, alkukötési újításokat, hónapokig tartó helyezkedési kényszereket, profilkeresgélést jelent. Magyarán, ezzel telt el az utolsó évtized. Valami újdonság azért mégis akadt. Négy jelölt, négyféle arculat, szövetségkeresési stratégia, négyféle politizálási stílus. Ki is használta a média a helyzetből adódó versengési lehetőségeket.⁴⁴

A kongresszust megelőző egy-két hónap alatt a politikai sajtóban tucatnyi nyilvános javaslat, programszerű megnyilatkozás, tanács, elemzés, kiáltvány jelent meg, s valamennyi megnyilvánulást az a szándék vezette, hogy a hátralévő két évben végre versenyképesé tehesék az MSZP-t. Vagy, ha azzá nem is, de legalább a széleskörű leváltási szándékok legfőbb koordinátorává. Nos, program ezúttal sem született, az érintettek ezt azzal magyarázzák, hogy mindenekelőtt a házon belül kellett rendet teremteniük... Lehet. Azzal viszont számolni kellett volna, hogy e belső ügyekre a leendő választók - főleg, ha milliókra számítanának - egyáltalán nem kíváncsiak.

Program tehát nem született, pedig...megelőzően Lendvai Ildikó, Szekeres Imre, Ágh Attila, Bauer Tamás és Antal Attila meglehetősen világos, programpontokká könnyedén átgűrhető javaslatokat jelentetett meg a politikai sajtóban. Idő van még, ezt halljuk hat éve, s tényleg, most is maradt még legalább másfél év arra, hogy az elképzelés-nélküliséget szervezeti serte-pertével lehessen helyettesíteni.

DE! Ha programalkotásra nem is jutott idő, azért még lehetett volna valamiféle válaszokat adni mindama alapvető politikai dilemmákra, amelyeket az ellenzéki oldalon hónapok óta feszegetnek. Ezek közül ehelyütt - egy-egy hosszabb bekezdésben - csak azt a kilenc témakört összegezzük, amelyről minden szocialista vezetőnek tudomása lehet. Ha máshonnan nem, akkor onnantól biztosan, hogy bármely rádió-vagy tévéstúdióba betévedve azonnal megkérdezzük: mi erről az MSZP álláspontja? Egyértelmű választ eddig soha nem hallhattunk, talán a kongresszusi készülődés miatt nem... Az alábbiakban csokorba kötjük a legfontosabb vitakérdések közül AZOKAT, amelyekre a következő választások miatt MÁR most tudni kellene az MSZP álláspontját.

---

⁴⁴ A Népszabadság a kongresszus előtti napon például könnyen áttekinthető táblázatban hasonlította össze a négy jelöltet-hat fontos szempont alapján /program, támogatottság, eddigi életút, többi párthoz való viszony, stb./ *Négy férfi, egy eset.* Nsz. jún. 25.

- **Előválasztás.** Legyen? Ne legyen? S ha igen, miféle szabályokkal? Az elmúlt félévben számos olyan érv hangzott el, amely kapcsán ma már lehetőség lenne az egyértelmű állásfoglalásra. A PM júniusban újból előállt a lebonyolítást is magában foglaló javaslattal, számos szakértő véleményével is megtámogatva.
- **Az egyjelöltes alternatíva.** Hogyan vegye fel a versenyt az ellenzék a Fidesszel? Ha a jelen választási rendszer érvényességéből indulnak ki, akkor csak az egyjelöltes, közös listás megoldással lehet a Fideszt legyőzni. Mi az MSZP álláspontja az egyjelöltes megoldásról?
- Ha nem fogadják el a jelenlegi, mindenki által köztudottam torzító hatású választási rendszert, akkor mit tesznek a megváltoztatása érdekében? **Elfogadják-e a többiek felől érkező bojkott-ajánlatot?** Vagy van-e valami más elképzelésük?
- **A kétlépcsős javaslat.** Az elmúlt félévben többször és többen is megfogalmazták az ún. „kétlépcsős megoldást”. Ennek a lényege, hogy első körben mindenki fogjon össze a Fidesszel szemben, hogy kétharmaddal lehessen őket legyőzni. Majd az alkotmányos rend és a versenyfeltételek helyreállítása után tartsanak „igazi”, arányos választásokat a leendő kormányzás érdekében.
- **Milyen legyen a leendő arányos rendszer?** Olyan, mint a 2010 előtti, avagy valami másféle rendszer? Melyik?
- Mi a helyzet **az október 2-ra kiírt népszavazással? Bojkott?** Ellenkampány? Nemet mondani a nemre? Semmit sem tenni?
- Az elmúlt egy évben szemmel láthatóan megerősödött a civil mozgalmak bázisa, miközben az ellenzéki pártok befolyása inkább csökken, semmint nőne. **Mi a stratégia a civilekkel való együttműködésben?** Meddig terjedne ki? Elképzelhető-e a választási listákon való megjelenítés is?
- **Kerekasztalok.** Az elmúlt években többször és többen megírták, hogy az ellenzéki programtalanságon az nagyon sokat segíthetne, ha legalább a legégetőbb kérdésekben az ellenzéki pártok - esetleg a civilekkel együtt - megszerveznék a kerekasztalokat. (Miközben az idei tüntetésekből már mind az egészségügyi, mind pedig az oktatási kerekasztal kinőtt...) Mi erről a szocialisták álláspontja?
- **Az alapjövedelemről.** Szerne Európában a baloldal keresi önmagát, ennek egyik hajtása mostanában az, hogy egyre több országban próbálkoznak az állampolgári alapjövedelem bevezetésével. Itthon is napvilágot látott már többféle javaslat. S igen sokan úgy vélik, ennél baloldaliabb, mozgósítóbb hatású és korrekciós ügy

ma nem is létezik. A PM két társelnöke - Szabó Tímea és Karácsony Gergő - egy hónappal a szocialisták kongresszusa előtt kiállt a nyilvánosság elé legújabb, korábbiaknál sokkal kidolgozottabb és finomabb javaslatukkal. Mi a szocialista álláspont ez ügyben?

Kilenc olyan ügyet soroltunk fel - nagyon vázlatosan -, amelyekről egy jól tájékozott, átlagos ismeretekkel megáldott, ellenzéki érdeklődésű állampolgárnak is bőséggel lehet tudomása. Világos álláspontjának kellene lennie e kérdésekben egy olyan pártnak, amelynek az az ambíciója, hogy visszakerüljön a kormányzati pozícióba. A kilenc kérdés közül hat olyan, többnyire szervezeti-technikai problémákkal megterhelt ügy, amelyről legfeljebb három nap alatt lehetne dönteni. Maradt három (a civilek, a leendő választási rendszer, az alapjövedelem), amelyről belső munkacsoportokkal heteken belül kialakítható lenne a végleges és védhető álláspont. S azt már igazán csak az irónia kedvéért írjuk, hogy ha e kilenc vitakérdésre is lenne válaszuk, akkor már félig-meddig a fájóan hiányolt és állandóan fölemlegetett „programtalanság” - kérdése is megoldódhatott volna...

(E sorok írói nem tartoznak a hivatásos politikusok sorába, azelőtt sem volt ilyen ambíciónk, ezután sem lesz. Azt azért fel nem tudjuk fogni, hogy mivel töltheti a munkaidejét az a több száz ellenzéki személy, akinek főállású tevékenysége a politikacsinálás? Mit csinálhatnak akkor, ha ennyire képtelenek egyértelmű válaszokat adni az olyan kérdésekre, amelyek ismeretéhez elegendő az átlagos állampolgári tájékozottság is? Ez a legutolsó bekezdés némileg arra is válasz, hogy az elmúlt években miért foglalkoztunk olyannyira szűk terjedelemben az ellenzéki oldalon tapasztalható események elemzésével. Azért, mert amit elemezhattünk volna, az a legtöbb esetben annyira érdektelen volt, hogy sajnáltuk volna a rájuk pazarolt energiát.)

Írások az ellenzéki oldal problémáiról:

- Lendvai Ildikó: Kívül vagy belül? Nsz. ápr. 9.
- Szekeres Imre: Ezt most ne rontsuk el! Nsz. ápr. 28.
- Eörsi Mátyás: Lerágott csont? Nsz. máj. 11.
- Ágh Attila: Pártok és civilek között. És, május 20.
- Bauer Tamás: Felszabadulni, de hogyan? Nsz. május 21.
- Tamás Pál: Ki kell ebből lépni. Nsz. május 23.
- Szabó Tímea-Karácsony Gergely: Biztonságot mindenkinek. Nsz.máj.28.
- Vitányi Iván: Őszöd - a történelemben. Nsz. jún. 16.
- Felráznák a baloldalt. Az előválasztásról. Nsz. jún. 15.
- Heindl Péter: Kettős választást. Nsz. jún. 16.
- Kozák Márton: Behódolás helyett. MnCs. jún. 9.

IV. Zárszó és néhány általános következtetés

Negyedévvvel ezelőtti elemzésünk végén feltettük magunknak a kérdést: **„Mi jellemezte Magyarországon a gazdasági/politikai/társadalmi folyamatokat 2016 első hónapjaiban?”**, és a magunknak szánt kérdésre a következő, hét rövid bekezdésbe szedett választ adtuk:

- *„Véget nem érő, ellentmondásosan alakuló folyamatok, szinte minden alrendszerben (oktatás, egészségügy, közalkalmazotti szféra hányattatásai, átláthatatlan sportfinanszírozás stb.).*

- *Ötletelő, stratégiainak színlelt gazdaságpolitika, amely azonban hosszabb távon romló következményekkel jár.*

- *Szerény mértékű növekedés, első ránézésre biztató egyensúlyi adatok, ugyanakkor a jövő felélését sejtető, stagnálás-közeli makroökonómiai realitások.*

- *Nagyotmondó, hirtelen előkerülő, senkivel meg nem vitatott, ám nagyon is látványos programok, röpködő százmilliárdokkal. Önbecsapó sikerpropagandával körítve.*

- *Csillapíthatatlan vonzódás az újraelosztáshoz, a saját klientúra szemérmetlen kistafírozása - a bankrendszertől a földvagyoniig, a közbeszerzésektől az ingatlanpiaciig, az energiaszektortól a médiapiaciig - szinte minden területen, ahol milliárdokat forgatnak meg.*

- *Növekvő társadalmi elégedetlenség, valamint az ellenzéki tehetetlenkedést megunó, spontán tiltakozások szervesen láncolata: olyanoké, amelyek egyelőre legfeljebb rétegenként eltérő erősségű nyomások kifejtésére alkalmasak. Arra viszont igen.*

- *A főnti hat folyamat nyomán rendre kialakuló feszültségzónák lefedésére egy átfogó, mindenre választ adó kormányzati kampány a válasz - ezúttal a migránsválsággal való riogató. 2013/14-ben ezt a funkciót a „rezsicsökkentés” töltötte be, az elmúlt egy év során pedig a menekültügy...”*

Három hónap végül is nem nagy idő, s egyfelől nem lenne meglepő, ha azt állítanánk, hogy az imént megidézett hét tényező mindegyikét - szinte változtatások nélkül - újra írhatnánk. Másfelől viszont a hangsúlyokban mégis megfigyelhető valamiféle elmozdulás. Az első négy tényezőhöz legfeljebb annyi megjegyzést fűznénk, hogy a „szerény mértékű

növekedés” a legutolsó adatok tükrében még azt a *szerénységét* is elveszíteni látszik. S inkább a mondat vége, a „*stagnálás-közeli realitás*” változott erőteljesebb vonássá.

Az utolsó három jellemzőről ezúttal már több mondanivalónk is akadt.

ad 5. A „*saját klientúra kistafírozása*”, s a szándékból törvényszerűen fakadó botrányok, konfliktusok az idén már állandósuló vonásaivá váltak a közéletnek. A maguk helyén minderről bőven írtunk, ezúttal csak jeleznénk, hogy a második negyedév első két hónapját a Matolcsy-ügyek, az utolsó hónapot pedig a Spéder-konfliktus uralta el.

ad 6. A „*növekvő társadalmi elégedetlenség és az ellenzéki tehetetlenség*” - fura kettőse nemcsak, hogy fennmaradt, hanem a kevésbé szervezett, jobbára civil jellegű lázadásoknak valóságos láncolata állt össze mára, kezdve a pedagógusoktól, s befejezve a Liget-védők küzdelméig.

ad 7. Befejezésül azt jósoltuk, hogy a kormány a felsorolt tényezőkből adódó feszültségek lefedésére mindinkább a *migránsválságot* kívánja felhasználni. Nos, ez a szál még annál is sokkal erőteljesebb tényezővé hizlalta fel magát, mint ahogyan ezt március legvégén láthattuk. Migránsok ugyan nem jönnek, de a brüsszeli repülőtéri merényletek, valamint az angliai népszavazás váratlan következményei által kiváltott nemzetközi sokk együttes hatásaként szinte megbonthatatlan blokként kovácsolja egybe a Brüsszellel szembeni ellenérzéseket és a migránsok által előidézhető félelmeket.⁴⁵ Tudja ezt nagyon jól az Orbán-kormány is. S amikor ezt a krónikát írjuk (július tizedike táján), már ezer és egy kiáltó jelét tapasztalhatjuk az október másodikára kitűzött, ún. *Kvótanépszavazás* mindent felülmúló kampányának. Nem kell nagy jóstehetség annak előre jelzéséhez, hogy a következő negyedévben másról sem fogunk hallani, mint a népszavazásba belegyömöszölt politikai hitek, ígéreték, hiedelmek és félelmek tömegéről.

X - X - X - X - X - X

S mint mindig, ezúttal is megpróbáljuk kijelölni a lehető legszélesebb értelmezési kereteket is: mit kezdjünk mindazzal, ami hazánkban zajlik, s aminek a keretei, rendszere, szerkezete most már hatodik éve tűnik természetes adottságnak. Legutóbb azzal fejeztük be az elemzésünket, hogy az általános tanulságokat keresgélő írásokból a térségünkön belüli leszakadásra, a

---

⁴⁵ A Brexit hazai következményeiről:

<http://24.hu/fn/gazdasag/2016/06/24/mit-hoz-a-brexite-a-magyar-gazdasag-szempontjabol/>
http://www.portfolio.hu/gazdasag/mit_jelent_magyarorszagnak_a_brexit.3.233830.html

délkeleti irányba történő sodródásunkat regisztráló gondolatmenetekre összpontosítottunk. Ilyen jellegű elemzéseket e legutóbbi negyedév terméséből is idézhetnénk, ezúttal azonban másfelé fordítanánk az összegző irányát. Inkább az időbeli/történeti és ideologikus mozzanatokot boncolgató forrásokat vesszük alapul.

Szentpéteri-Nagy Richárd joggal veti föl, hogy a Fidesz-korszak rendszerszintű elemzése során időnként nagyon hasznos segédeszköz lehet az is, ha a rendszert megjelenítő, alakító személyek öndefinícióját is szemügyre vesszük. Sőt, eme önleleplező produktumok néha mélyebb eredményre vezethetnek, mint a kritikai elemzések.

Ennek jegyében kezdjük a sort Lánczi András meglátásával, hiszen az ő autentikus jelentőségéhez kétség sem férhet. Azt írja: „... **2010 óta az Orbán-kormányok a nemzeti szuverenitás fogalmára fűzik fel a politika lényegét. Ez azért lehetett sikeres, mert egyszerre volt válasz a hazai és a nyugati világban is felerősödött demokráciaszkepszisre, a globális tőkemozgások helyi közösségeket lenéző és kihasználó magatartására, a modern nyugati világ valóságot tagadó (utópikus) ideológiájára („illiberális” demokrácia), valamint a politikai közösség megteremtésének szükségletére (NER), továbbá az egyoldalú külpolitikai kiszolgáltatottságra (EU, Egyesült Államok).**” (Tartózkodnánk e szöveg kritikai elemzésétől, beérjük annak rövid jelzésével, amit már évtizedekkel ezelőtt a szocialista rendszer lényegének keresése során is megszoktunk és ki nem állhattunk: mindig megejtő, ha egy rendszer leírásakor a vágyakat és a következményeket zavartalanul mossák egybe.)

Sárközy Tamás, az elmúlt évtizedek elsőszámú kormányzati elemzője e tavaszon szokatlanul nagy terjedelmű tanulmányban szintén a mostani Orbán-kormányzás lényegét kereste. A harminc oldalas írás végén írja az összegzésében: „... **a harmadik Orbán-kormány tehát szerintem nem minősíthető a klasszikus polgári fogalmak szerint konzervatív, kereszténydemokrata kormánynak.... Nem jobbközép kormány, hanem jobb- és baloldalt egyesíteni kívánó, populáris néppárti kormányként vált politikailag igen sikeressé. Feltörekvő, első generációs félpolgárok radikális kormányzásáról van szó, amely a magyar feudális „balkáni” múltból, a hagyományos magyar vidéki életből táplálkozik, de egyben a jövőt is képviselni kívánja, amely jövő szerintük már nem a 19. században kialakult polgári jogállam eszméjén alapul, így nem a hagyományos nyugati polgári társadalom kialakítására kell törekedni...**”

S e ponton vissza még Lánczihoz: „**A 2010 óta tartó kormányzás lényege, hogy a teljes életünket befolyásoló legfontosabb kérdések köré épüljön föl a kormányzás. Mind eszmei, mind módszertani szempontból a család áll ennek a politikának a középpontjában. Minden kultúra talpköve a család, ez volt az európai kultúráé is.**” E megejtően szép

gondolatok után nehezen tudjuk magunkban elfojtani azt a megjegyzést, miszerint azon még érdemes eltöprengeni, hogy e családbarátság egyelőre kimerül nyolc-tíz, néven nevezhető család valóban páratlan jellegű és méretű boldogulásában.⁴⁶ Idővel majd a többi, három millió családnak is érdemes lesz valamiféle vigaszt nyújtani. Ha más nem, annyit mindenképpen, hogy legalább annyira megvédik őket a migránsoktól, mint a ligeti építőket a tüntetők erőszakosságától.

Az a baj, hogy az általunk tanulmányozott gazdasági, politikai, társadalmi folyamatokban sokkal inkább látjuk visszaigazolódni a kritikai indíttatású meglátások, következtetések magyarázó erejét. Kétségtelen, hogy a kormányzati kommunikációt fogyasztva egy egészen másféle világ képe bontakozik ki előlünk. A foci EB mérkőzéseinek szüneteiben például számtalan olyan sikerről, kormányzati ajándékról és erőfeszítésről értesülhettünk, amelyet vagy nem érzékelünk egyébként, vagy pedig hajlamosak vagyunk arra, hogy a jelentőségét lebecsüljük. Még szerencse, hogy ez a kommunikáció olyan találékony, olyannyira sokszínű, hogy és sokrétű, hogy nem lehetséges előle elbűnjünk. Rendben is lenne minden, ha csak a kormányzati kommunikáció lenne az egyetlen forrásunk.

Az a baj, hogy mást is észreveszünk. Ezért is hajlunk arra, hogy megidézésre érdemesnek tartsuk Antal Attila - nagyon is ide illő - végkövetkeztetését:

„... az orbáni rendszert nem a felelősség, hanem a felelőtlenség biztos tudata tartja össze: Orbán és csapata úgy tud egyre továbbbarasolni az amúgy pattanásig feszült válságok közepette (migránsválás, a politikai elit egyre pofátlanabb vagyonosodásával kapcsolatos történetek, a nagy elosztó rendszerek lerohadása), hogy nem számol azzal, hogy bármikor is olyan országban kell majd élnie, ahol politikailag (és jogilag) számot kell adjon ténykedéséről. Csakis ez lehet a magyarázata annak a politikai vakmerőségnek, szociális érzéketlenségnek és erkölcsi nihilizmusnak, amely a kormányzati kommunikációból árad.”

Irodalom a zárszóhoz, és az általános elemzésekhez:

- Sárközy Tamás: Az állandósult nemzeti szabadságharc kormányzása. Mozgó Világ, 2016/5. 3-30.o
- Antal Attila: A politika védelmében. ÉS. május 20.

---

⁴⁶ Ezt a zárt kört a magyar sajtó mostanában már egyre alaposabban könyveli:
<http://mno.hu/belfold/joval-nagyobb-lett-orban-baratainak-vagyona-1341043>
http://index.hu/gazdasag/2016/05/06/megvannak_a_leggazdagabb_magyarok/
<http://24.hu/fn/penzugy/2016/05/06/nagyot-ugrott-orban-baratainak-vagyona/>
http://hvg.hu/gazdasag/20160506_100_leggazdagabb_magyar_Meszáros_Csányi_Simicska_Garancsi_Andy_Vajna_Santa_János

- Szentpéteri- Nagy Richárd: A magyar rendszer. És. jún. 10.
- Láncki András: Rendszerváltás: ideológia és valóság. Heti Válasz, ápr. 23.
- Láncki András-interjú: Figyelő, május 19.
- Marosán György: Jöjj el, szabadság. És, ápr. 22.
- Kozák Márton: Behódolás helyett. MnCS. Jún. 9.
- Bauer Tamás: felszabadulni, de hogyan? Nsz. május 21.
- Solymosi Frigyes: Szükség van-e kritikus értelmiségre? Nsz. jún. 8.
- Kapcsolati háló. HVG. május 19.
- Magas István: Életek és színvonalak. És. máj. 13.ü
- Vásárhelyi Mária: Egy nemzet elbutítása. Refeudalizálódás Magyarországon. És, ápr. 20.
- [.http://hvg.hu/itthon/20160509_fidesz_hatalmi_taktika_tolgyessy_peter_valasztas_2018](http://hvg.hu/itthon/20160509_fidesz_hatalmi_taktika_tolgyessy_peter_valasztas_2018)
- http://hvg.hu/itthon/20160514_Tolgyessy_Peter_Inforadio_Orban_rezsim
- http://inforadio.hu/belfold/2016/05/13/tolgyessy_a_fidesz-tipusu_rendszer_olyan_amely_nem_a_szavazocedulaval_bukik_meg/